

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Bir neçə saniyənin
həkmü -
zəlzələyə
necə
hazırlaşmalı?
yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Həftəlik qəzet 22-27 yanvar 2026-cı il Cümə axşamı № 3 (8852) Qiyməti 1 manat

Ölkə "Kitayski" maşınlar niyə bahalaşdı?

Çindən yeni avtomobilləri "işlənmiş avtomobil" kimi digər ölkələrə ixrac etmək mümkün deyil, çünki...

yazısı səh.3-də

Ölkəmizdə sabitliyə əsas təhlükə açıqlandı

yazısı səh.6-də

Bakının şərtləri Davosdan açıqlandı

yazısı səh.4-də

Azərbaycan Trampın "Sülh Şurası"nda hansı işləri görəcək?

yazısı səh.5-də

Kremlin "üçqütblü dünya" tezisi

yazısı səh.6-də

Yeni Dehlinin köhnə mərzə - Hindistanın sancısı

yazısı səh.9-də

Bu ixtisasları bitirənlər iş tapmır - siyahı

yazısı səh.15-də

Qiyam yatırıldı - İran etirazçıları məyusdur

yazısı səh.9-də

Dövlət Komitəsi çoxnikahlılığa qarşı

yazısı səh.14-də

Ən təhlükəsiz ölkələr sırasında 41-ci yerimiz

yazısı səh.12-də

Adamlara pensiya vermək dövrü bitir?!

yazısı səh.13-də

Əhali sayı: nə artırırıq, nə azalırıq

yazısı səh.14-də

İRƏVAN ZƏNGƏZURDA "QIRMIZI DÜYMƏ" İSTƏYİR

Bakıdan İrəvana xəbərdarlıq: "Bu, regional sabitlik yox, yeni gərginlik ocaqları gətirir"

yazısı səh.5-də

İki "qoç"un başı bir qəzadə: ETTELAT və MOSSAD

Yaxın Şərqi nəhəng fars və yəhudi kəşfiyyatları necə yaranıb, fəaliyyətləri və "hansı daha güclüdür" sualı...

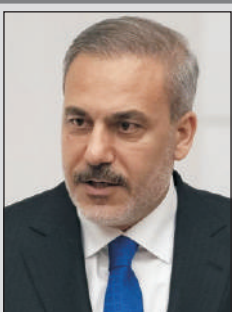
yazısı səh.11-də

Rauf Vəliyev

Baş gəmiçinin "batmasının" əsas səbəbi-oceanlar...

yazısı səh.10-də

Türkiyənin gələcəyinin Fidanı

yazısı səh.7-də

Radmila Şekerinska

NATO baş katibinin xanım müavini Bakıya niyə gəlib?

yazısı səh.8-də

Babişdən dəvət

Prezident İlham Əliyev yanvarın 21-də Davosda Çex Respublikasının baş naziri Andrei Babişlə görüşüb. Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında siyasi, iqtisadi, enerji, məşinçayırma, nəqliyyat və digər sahələri əhatə edən əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğu vurğulanıb. Münasibətlərimizin dərinləşdirilməsində müxtəlif səviyyələrdə qarşılıqlı səfərlərin önəmi nə toxunulub.

Azərbaycan Prezidenti və Çexiyanın baş naziri əlaqələrimizin perspektivləri, gələcək təmaslar və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıblar. Andrei Babiş İlham Əliyevi Çexiyaya rəsmi səfərə dəvət etdi. Dövlətimizin başçısı da öz növbəsində Çex Respublikasının baş nazirini ölkəmizə rəsmi səfərə dəvət edib.

Xankəndi şəhərinə ilk köç

Yanvarın 21-də Xankəndi şəhərinə ilk köç prosesi baş tutub.

Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpə, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə Modern.az-a verilən məlumata görə, respublikanın müxtəlif bölgələrində müvəqqəti məskunlaşmış Xankəndi şəhərindən olan keçmiş məcburi köçkünlərdən ibarət 36 ailə (162 nəfər) doğma yurduna qayıdıb.

Onların 35 ildən sonra Xankəndinə qayıdışı böyük coşqu ilə qarşılanıb. Əvvəlcə Dövlət Himni səsləndirilib. Torpaqlarını müzi qaytaran şəhidlərimizin ruhu Xankəndidə ehtiramla yad olunub.

Sakinlərə yeni mənzillərinin açarlarını təqdim edən Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsinin müavini Səbuhi Qəhrəmanov bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında işğaldan azad olunmuş ərazilərdə genişmiqyaslı bərpə və quruculuq işləri həyata keçirilir. Bu ərazilər qısa müddət ərzində yenidən dirçəldilir, müasir yaşayış məkanları, sosial infrastruktur obyektləri, yollar, məktəblər, səhiyyə və mədəniyyət müəssisələri bərpə və inşa olunur.

S.Qəhrəmanov vurğulayıb ki, "Böyük Qayıdış" dövlət proqramı çərçivəsində məcburi köçkünlərin mərhələli şəkildə doğma torpaqlarına qayıdışı təmin edilir və bu proses dövlətin daim diqqət mərkəzindədir. O qeyd edib ki, əsas məqsəd insanların təhlükəsiz, rahat və layiqli yaşayış şəraiti ilə təmin olunması, eyni zamanda bölgədə dayanıqlı iqtisadi və sosial həyatın formalaşdırılmasıdır.

Çıxışı zamanı Səbuhi Qəhrəmanov ailələri doğma yurdlarına qayıtmaları münasibətilə təbrik edib, onlara firavan həyat arzulayıb.

22 dərəcə şaxta olacaq

Azərbaycanda yanvarın 22-də hava yağmursuz olacaq.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidməti məlumat yayıb.

Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, arabilir tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Cənub-qərb küləyi əsəcək.

Havanın temperaturu gecə 0-3 dərəcə şaxta, gündüz 5-8 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 770 mm civə sütunundan 763 mm civə sütununa enəcək. Nisbi rütubət gecə 80-85%, gündüz 55-65% təşkil edəcək.

Gecə və səhər yollar buz bağlayacaq.

Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Bəzi yerlərdə ararib duman olacaq. Mülayim qərb küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 3-7 dərəcə şaxta, gündüz 4-7 dərəcə isti, dağlarda gecə 5-10, yüksək dağlıq ərazilərdə 17-22 dərəcə şaxta, gündüz 2-6 dərəcə şaxta olacaq.

Yollar buz bağlayacaq.

İTV-nin Yayım Şurasına ilginclə namizədlər

Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin yaz sessiyası üzrə ilk iclası keçirilib. İclasın gündəliyində İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə yeni namizədlərin irəli sürülməsi məsələsi müzakirə edilib.

Beləliklə, 2025-ci ildə keçirilmiş iclaslar nəticəsində İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkəti Yayım Şurasına namizədlər müəyyənənib.

Bununla da İdman Federasiyaları tərəfindən Azərbaycan Cüdo Federasiyasının İcraçı vitse-prezidenti Rəşad Rəsulov, Şahmat üzrə qadınlar yığma komandasının kapitanı İlahə Qədimova, dini konfessiyalar tərəfindən Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi sədrinin birinci müavini Salman Musayev, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin Aparat rəhbəri Simran Həsənov, yaradıcılıq təşkilatları tərəfindən Bəstəkarlar İttifaqının İdarə heyətinin üzvü Həcər xanım Babayeva və Azərbaycan Milli Konservatoriyasının do-

senti Aytən Babayevanın namizədliyi irəli sürülüb.

Əməkdar jurnalist, Bakı Dövlət Universitetinin professoru Qulu Məhərrəmlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, "İctimai Televiziya və Radio yayımı haqqında" Qanuna əsasən, Yayım Şurasının tərkibi ölkə prezidentinin və Milli Məclisin irəli sürdüyü namizədlər hesabına müəyyənənib.

"Namizədlər elmin, ictimai həyatın müxtəlif sahələrində çalışan, cəmiyyətdə tanınmış söz sahibi və İctimai Televiziyanın Yayım Şurasında cəmiyyəti təmsil edən şəxslər olur. Qaydalara əsasən, onlar 5 və 7 il müddətinə seçilir. Bu müddət bitdikdə isə şuranın tərkibi dəyişdirilir. Odur ki, par-

lamentin namizədlərin nəzərdən keçirilməsi tamamilə qanunauyğun prosesdir. Sadəcə, bəzən elə namizədlər olur ki, cəmiyyətdə tanınmırlar, cəmiyyət onların fəaliyyəti ilə bu və ya digər formada tanış deyil. Belə olan halda müəyyən suallar ortaya çıxır".

İctimai Televiziyanın rəsmi saytında qeyd olunan məlumata əsasən, hazırda Yayım Şurasının sədri Teymur Kərimlidir. Şuranın digər üzvləri Həsən Cəfərov (Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları), Azər Əliyev (gənclər təşkilatları), Azər Həsərat (Mətbuat Şurası), Vüqar Zeynalov (Sahibkarlar Şurası), Yusif Babanlı (İdman federasiyaları), Salman Musayev (dini konfessiyalar), Sevil Yusifova (qadın cəmiyyətləri) və Zemfira Qafarova (yaradıcılıq təşkilatları).

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

İsa Həbibbəyliyə çətir tutan şəxs işdən çıxarıldı

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli 20 Yanvar faciəsinin qurbanlarını ziyarət edən zaman bir nəfərin onun çətirini tutması sosial şəbəkələrdə müzakirələrə səbəb olub.

AMEA prezidenti Manşet.az-a açıqlamasında heç zaman çətidən istifadə etmədiyini bildirib: "Həyatım boyu heç vaxt çətidən istifadə etməmişəm. Evimdə də çətim olmayıb və hazırda da yoxdur. Şəhidlər Xiyabanına çətirsiz və papaqsız gəlmişdim. Hava küləkli olduğu və qar yağdığı üçün əməkdaşlardan biri mənə yaxınlaşaraq həm özünün, həm də mənim başıma çətir tutmuşdu. Əvvəlcə bunu hiss etməmişdim. Bu hal cəmi bir neçə dəqiqə davam etdi. Ziyarət boyu başıaçıq və çətirsiz olmuşam. Bunu televiziya kanallarının və xəbər portallarının çəkdiyi görüntülərdə də görə bilərsiniz. Mən işçiye mənə çətir tutması ilə bağlı hər hansı bir söz deməmişəm".

CityPost.az saytının yazdığına görə isə həmin şəxs artıq işdən çıxarılıb. "İsa Həbibbəyli ona çətir tutan şəxsi vəzifəsindən azad edərək başqa vəzifəyə keçirib. Səbəb kimi isə göstərilir ki, onun bu davranışı İsa Həbibbəyli ictimaiyyətin qınağına tuş gətirib", - sayt yazır.

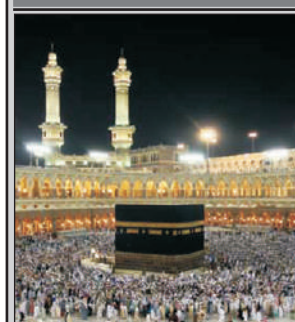
Qeyd edək ki, sözügedən şəxs AMEA Rəyasət Heyətinin elmi katibi Coşqun Məmmədovdur.

Beynəlxalq reytinglərdə adı olan universitetlərimiz açıqlandı

Dünyanın nüfuzlu reyting agentliklərindən biri olan "Times Higher Education" (THE) tərəfindən 2026-cı il üçün sahələr üzrə fənn reytingləri dərc olunub.

11 fənn sahəsi üzrə dərc olunan reytingə Azərbaycan daxil olan universitetlərin sayı ilk dəfə 4-ə yüksəlib. Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti və Azərbaycan Texniki Universiteti müvafiq sahələr üzrə reytingdə yer alıblar. Qeyd edək ki, 2 universitetimiz (Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti və Azərbaycan Texniki Universiteti) müvafiq fənn reytinglərinə ilk dəfə bu il daxil olublar.

Həcc kvotasında 40 faiz boş yer qalıb

Azərbaycandan Həcc ziyarətinə getmək üçün ayrılan kvota-nın 60 faizindən çoxu artıq dolub.

Bu barədə Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMİ) Xarici Əlaqələr şöbəsinin müdiri, Həcc elektron sisteminin rəhbəri Vüsal Cahangiri məlumat verib.

O bildirib ki, Həcc ziyarətinə qeydiyyatı asanlaşdırmaq üçün davam edir və son günlər bu istiqamətdə canlanma müşahidə olunur.

"Kovtanın 60 faizdən çoxu tamamlanmaq üzrədir. Vətəndaşlardan xahiş edirik ki, təyin olunmuş vaxt bitməmiş, yerlər tamamlanmamış gəlib qeydiyyatla alınsınlar".

Xatırladaq ki, kvotanın dolub-dolmamasından asılı olmayaraq sənədlərin qəbulu 15 fevral 2026-cı il tarixində bitəcək.

Qeyd edək ki, bütün ölkələrdə müşahidə edilən qiymət artımları, habelə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının müvafiq qurumları tərəfindən yeni xidmətlərin təqdim edilməsi ilə əlaqədar olaraq QMİ 2026-cı il Həcc mövsümündə bir nəfər üçün ziyarət paketinin qiymətini 6100 ABŞ dolları (10 370 manat) müəyyən edib.

Bakıda “kitayski” maşınlar niyə bahalaşdı?

Ekspert deyir ki, artıq Çindən yeni avtomobilləri “işlənmiş avtomobil” adı ilə alıb digər ölkələrə ixrac etmək mümkün deyil, çünki...

Azərbaycan avtomobil bazarında müşahidə olunan qiymət artımları alıcıların da, satıcıların da diqqət mərkəzindədir. Xüsusilə 30 min manata qədər olan avtomobillərin dəyərində 1500-3000 manat arası bahalaşma qeydə alınır. Bahalaşmanın əsas səbəbi kimi isə gömrük xərclərinin yüksəlməsi göstərilir. Yada salağ ki, ölkəmizdə elektromobillərə və hibrid avtomobillərə tətbiq edilən vergi və gömrük güzəştlərinin müddətinin 1 yanvar tarixindən etibarən başa çatması avtomobillərin qiymətinə birbaşa təsir göstərməyə başlayıb. Bundan başqa, idxal yolu ilə ölkəyə gətirilən avtomobillərlə bağlı da müəyyən məhdudiyyətlər tətbiq olunub. Belə ki, Çində dövlət qeydiyyat nişanı alan avtomobil, hətta sıfır kilometrli olsa belə, artıq ikinci əl avtomobil hesab olunur və həmin avtomobilin ölkədən çıxarılmasına yalnız 6 ay sonra icazə verilir. Halbuki əvvəllər Azərbaycana Çində qeydiyyatdan alınmış, lakin istifadə olunmamış, sıfır yürüslü avtomobillər gətirilirdi. Bundan əlavə, Çin avtomobillərində problemlərin artması da alıcıları daha çox daxili bazardakı ikinci əl maşınlar yönəldib.

Mövcud vəziyyət bazarda tələbin yenidən formalaşmasına, bəzi marka və modellərə marağın kəskin artmasına səbəb olub. Bu isə istər yerli bazardakı avtomobillərin, istərsə də xaricdən idxal olunan nəqliyyat vasitələrinin qiymətlərində fərqli tendensiyaaların yaranması ilə müşayiət olunur. Yeri gəlmişkən, son illərdə Çindən Azərbaycana avtomobil idxalı xeyli artmışdı və Çin istehsalı maşınlar bazarda artıq adi hala çevrilmişdi. Bunun əsas səbəbi bu avtomobillərin qiymət baxımından daha əlçatan olması, ey-

ni zamanda müasir dizayn və texnologiyalar təklif etməsi idi. Xüsusilə yeni və az sürülmüş avtomobil axtaran alıcılar Çin markalarına daha çox maraq göstərirdilər. Azərbaycana əsasən Çin istehsalı minik avtomobilləri, xüsusilə sedan, krossover və SUV modelləri gətirilir. BYD markası daha çox elektrik və hibrid avtomobilləri ilə seçilir və bu modellər yanacaq qənaətinə görə üstünlük qazanır. "Changan" və "Geely" markaları münasib qiymətə geniş təchizatlı sedan və krossoverlər təklif etdiyi üçün geniş istifadəçi kütləsinə xitab edir. "Haval" və "Great Wall" modelləri isə iri ölçülü SUV seqmentində daha çox gətirilir. Chery markası da "Tiggo" se-

riyası ilə bazarda tez-tez rast gəlinən avtomobillər sırasındadır.

Çin avtomobillərinin Azərbaycanda populyarlaşmasının digər səbəbi ehtiyat hissələrinin nisbətən ucuz olması və servis şəbəkəsinin getdikcə genişlənməsidir. Bundan əlavə, elektrik və hibrid avtomobillərə verilən marağ Çin istehsalı modellərin idxalını daha da artırır. Nəticə etibarilə, hazırda Azərbaycana Çindən əsasən BYD, "Changan", "Geely", "Haval" və "Chery" markalarına məxsus, yeni nəsil, texnologiyalı və münasib qiymətli avtomobillər gətirilir.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Eldəniz Cəfərov mövzu ilə bağlı “Yeni Məsavat”-a fikrini bölüşüb: “Avtomobillərin gömrük xərclərində hər hansı dəyişiklik olmayıb. Dəyişiklik vergidə baş verib. Bildiyiniz kimi, ölkəyə idxal olunan elektromobillər və hibrid avtomobillər əlavə dəyər vergisindən azad edilməmişdi. Bu azadolmanın qüvvədə olma müddəti bu ilin yanvar ayının 1-dən başa çatıb və buna görə də artıq ölkəyə gətirilən və daxildə satılan bu tip avtomobillərdən əlavə dəyər vergisi tutulur. Eyni zamanda Çinin öz qanunvericiliyində də dəyişiklik edilib. Artıq əvvəlki kimi Çindən yeni avtomobilləri “işlənmiş avtomobil” adı ilə

Azərbaycan vətəndaşları bir ayda Türkiyədə 113 mənzil alıb

Azərbaycan vətəndaşları ötən ay Türkiyədə 113 mənzil alıblar.

İqtisadiyyat.az xəbər verir ki, bu barədə Türkiyə Statistika Təşkilatının (TÜİK) dekabr ayı üzrə açıqladığı mənzil satışları statistikasında bildirilib.

Beləliklə, azərbaycanlılar Türkiyədə ən çox mənzil alanlar siyahısında 5-ci yere yüksəlib.

Dekabr ayında ölkədə xarici vətəndaşlara 2541 ev satılıb. Bu satışlar illik müqayisədə 5,1 faiz artıb. Xarici vətəndaşlara ev satışının ümumi ev satışlarında payı isə 1 faiz olaraq hesablanıb. Ötən il Türkiyədən ən çox ev alan Rusiya vətəndaşları olub. Belə ki, 2025-ci ildə Rusiya vətəndaşları 3649 daşınmaz əmlak əməliyyatı həyata keçiriblər ki, bunlardan 504-ü dekabr ayında baş verib.

Ümumillikdə ötən il Türkiyədə mənzil satışları 14,3% artaraq 1.688.910-a çatıb. Bu dövrdə ən çox ev satılan əyalətdə 280.262 mənzillə İstanbul başçılıq edir.

Bakı-Sumqayıt qatarında yenilik

Sumqayıt-Bakı xətti üzrə hərəkət edən ekspress qatarların dayanacaq siyahısına Bakıxanov dayanacağı da əlavə edilib.

Bu barədə “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-dən məlumat verilib. Məlumatla görə, bu xətt üzrə saat 07:30 və 08:00 reyslərinin Bakıxanovda dayanması səmərəli olmaqla əlavə imkanlar yaradır. Eyni zamanda axşam saat 18:05-də Bakıdan Pırşaqı xətti ilə Sumqayıta hərəkət edən ekspres qatarı Sabunçu stansiyasında da dayanacaq.

alib digər ölkələrə ixrac etmək mümkün deyil. Qanunvericiliyə əsasən, istehsalçıdan alınan avtomobil minimum altı ay Çin Xalq Respublikasında saxlanılmalıdır, yalnız bundan sonra ölkədən çıxarıla bilər. Bu səbəblər isə təbii olaraq Çində istehsal olunan avtomobillərin ixrac qiymətlərinin artmasına gətirib çıxarır.

Ekspert qeyd edib ki, dörd il müddətində hibrid avtomobillərdən əlavə dəyər vergisi tutulmurdu: “İndi isə bu müddət başa çatdığı üçün həmin avtomobillər artıq yeni vergi şərtləri ilə satılmağa başlayıb. Söhbət bizim ölkədən gedir. Ümumilikdə ölkəmizdə hibrid və elektromobillərə güzəştlər tətbiq olunur. Buna görə də qiymətlər həm sahibkarlar, həm də fərdi şəxslər üçün daha əlçatandır və bu tip avtomobillərin idxalı iqtisadi baxımdan sərfəlidir. Eyni zamanda qeyd etmək lazımdır ki,

□ Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Məsavat”

Avtomobili dərhal “ştrafnoy”dan çıxarmaq olacaq

Cərimə meydançasında şəxsi mülkünü zərər dəyərsə, sürücü nə etməlidir?

Duracağa gətirilən və saxlanılan nəqliyyat vasitəsi müəyyən edilmiş haqq ödənilmədikdən dərhal sonra sahibinə qaytarılacaq.

Bu məsələ Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin yanvarın 21-də keçirilən iclasında müzakirə edilən “Yol hərəkəti haqqında” Qanuna təklif edilən dəyişiklikdə əksini tapıb.

“Yol hərəkəti haqqında” Qanuna təklif edilən dəyişikliyə əsasən, nəqliyyat vasitəsinin sahibi nəqliyyat vasitəsinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanının (qurumun) mühafizə olunan duracağına gətirilməsi və orada saxlanılması üçün müvafiq icra hakimiyyəti or-

qanının müəyyən etdiyi orqanının (qurumun) müəyyən etdiyi məbləğdə haqqı ödədikdən dərhal sonra saxlanılmış

nəqliyyat vasitəsi ona qaytarılacaq. Nəqliyyat vasitəsi qanunsuz saxlanılmışdırsa və ya lazımi qaydada saxlanıl-

maması nəticəsində ona maddi zərər vurulmuşdursa, nəqliyyat vasitəsinin sahibi inzibati qaydada və məhkə-

qaydada nəqliyyat vasitəsinin sahibinə qaytarılacaq.

Mühafizə olunan duracaqda nəqliyyat vasitəsinə ziyan vurulsa, avtomobilin sahibi məhkəməyə şikayət edə biləcək.

Mühafizə olunan duracağa gətirilmiş nəqliyyat vasitəsinin orada saxlanılması üçün haqq nəqliyyat vasitəsinin mühafizə olunan duracağa gətirildiyi gündən sonrakı gün saat 00:00-dan etibarən hesablanmağa başlayacaq. Nəqliyyat vasitəsinin mühafizə olunan duracağa aparılmasına səbəb olan inzibati xəta haqqında işin icraatına xitam verildikdə və ya xəyata görə inzibati tənbeh vermə haqqında qərardan verilmiş şikayət təmin edildikdə, nəqliyyat vasitəsinin duracağa gətirilməsi və orada saxlanılması üçün ödənilmiş haqqın məbləği müvafiq icra hakimiyyəti orqanının (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada və məhkəməyə şikayət edə biləcək.

□ “Yeni Məsavat”

Bakının şərtləri Davosdan açıqlandı

Azərbaycan hesabat verən tərəf yox, bərabərhüquqlu tərəfdir

“Artıq uzun illərdir ki, biz Avropa Parlamenti və Avropa Şurasının Parlament Assambleyası ilə istənilən əməkdaşlığı dayandırmışıq”.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu sözləri Prezident İlham Əliyev Davosda “Euronews” televiziya məhsulunda müsahibəsində Azərbaycanın Avropa Parlamenti tərəfindən daim tənqid olunmasına münasibət bildirərək deyib.

“Biz artıq buna reaksiya vermirik”, - deyən dövlətimizin başçısı bildirib ki, ölkəmizə qarşı olan bu qərəzli vəziyyət Azərbaycanın müstəqil siyasətini həzm edə bilməyən xüsusi lobbilərin fəaliyyətinin nəticəsidir.

Prezident İlham Əliyev deyib: “Artıq uzun illərdir ki, biz Avropa Parlamenti və Avropa Şurasının Parlament Assambleyası ilə istənilən əməkdaşlığı dayandırmışıq. Biz Avropa Komissiyası ilə əməkdaşlıq edirik və bununla kifayətlənirik. Düşünürəm ki, Ermənistanın özünün Azərbaycanla əlaqələri yüksək qiymətləndirdiyi bir vaxtda, bizi heç vaxt etmədiyimizdə, o cümlədən Ermənistanla qarşı “təcavüzkar mövqedə” olmağımızda ittiham etməklə Avropa Parlamenti özünü çox qərribə vəziyyətə salır. Ötən ilin avqustunda Ağ Evdə Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsi paraflandı. Mən ümid edirəm ki, Avropa Parlamentinin üzvləri özlərində cəsarət taparaq Azərbaycana qarşı ədalətli mövqelərini yenidən nəzərdən keçirəcəklər”.

Yada salmaq ki, Azərbaycan 2001-ci ildən Avropa Şurasının üzvüdür və bu çərçivədə insan hüquqları, hüququn aliliyi və demokratik institutlarla bağlı öhdəliklər daşıyır. Lakin seçkilər, söz və toplaşma azadlığı, siyasi məhbuslar mövzusu ətrafında irəli sürülən iradlar tərəflər arasında mütəmadi olaraq gərginlik yaradıb. 2024-cü ildə Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Azərbaycan nümayəndə heyətinin mandatını təsdiqləməməsi münasibətlərdə ciddi böhran kimi qiymətləndirilib. Rəsmi Bakı bu qərarı qərəzli və ikili standartlara əsaslanan siyasi addım adlandırır.

Azərbaycan Avropa İttifaqına üzv olmasa da, tərəflər arasında 1999-cu ildən qüvvədə olan Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq Sazişi mövcuddur. Yeni saziş üzrə danışıqlar uzun müddətdir davam etsə də, hələlik yekun nəticə əldə olunmayıb. Avropa Parlamenti Qarabağ müharibəsindən sonra qəbul etdiyi bir sıra qətnamələrdə Azərbaycana qarşı qərəzli mövqe sərgiləyib.

Prezidentin bu açıqlaması bir daha onu göstərir ki, adıçəkilən təşkilatlar Azərbaycana qarşı qərəzli mövqeyini davam etdirdikcə Azərbaycanın iradəsinə təsir göstərə bilməzlər. Nə qədər ki, ədalətli mövqedə deyillər, Azərbaycan da indiyə qədərki mövqeyini davam etdirəcək.

Milli Məclisin deputatı Elman Nəsirov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin bu açıqlaması faktiki olaraq Azərbaycanın yürütdüyü prinsipial və suveren xarici siyasət xəttinin növbəti siyasi təsdiqidir. Bu mövqe bir neçə mühüm məqamı açıq şəkildə ortaya qoyur: “Azərbaycana qarşı qərəz davam etdikcə Azərbaycana təsir imkanları sıfırlanır. Prezidentin vurğuladığı kimi, Avropa Parlamenti və AŞ PA ilə əməkdaşlığın dayandırılması göstərir ki, bu qurumlar Azərbaycana qarşı ikili standartlardan çıxış etdikləri, siyasi sifarişlər əsasında qərar

qəbul etdikləri, obyektiv vasitəçi və tərəfdaş rolunu itirdikləri müddətdə Bakının siyasi iradəsinə təsir göstərmək imkanlarını tam itiriblər. Bu, əslində açıq mesajdır ki, qərəzli platformalar Azərbaycanın qərar qəbul etmə prosesinə təsir edə bilməz. Prezident “Avropa ilə əlaqələri kəsmişik” demir. Əksinə, Avropa Komissiyası ilə əməkdaşlıq davam edir, enerji, nəqliyyat, yaşıl keçid kimi sahələrdə dialoq saxlanılır. Bu isə göstərir ki, Azərbaycan institusional Avropanı deyil, siyasi aləmə çevrilmiş qurumları rədd edir. Yeni Bakı qapıları bağlamır, sadəcə, şərt qoyur: ədalət və qarşılıqlı hörmət. Bu, müstəqil siyasət yürüdən dövlətin mövqeyidir. Bu siyasət emosional reaksiya deyil. Müvəqqəti taktiki addım da deyil”.

Deputat qeyd etdi ki, Azərbaycan özünü hesabat verən tərəf yox, bərabərhüquqlu tərəf kimi görür. Bu baxımdan, Avropa Parlamenti və AŞ PA indiki xətti davam etdirdikcə,

İlham Əliyevin İsxak Hersoqla görüşü - əsas müzakirə mövzusu

Prezident İlham Əliyev yanvarın 21-də Davosda İsrail prezidenti İsxak Hersoqla görüşüb.

Söhbət zamanı İsxak Hersoqun ölkəmizə səfərləri və dövlətimizin başçısı ilə görüşləri məmnunluqla xatırlanıb. Azərbaycan-İsrail münasibətlərinin müxtəlif sahələrdə uğurlu inkişafı vurğulanıb. İqtisadi, ticari, enerji və digər sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğu qeyd edilib. Azərbaycan və İsrail prezidentləri əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı məsələləri müzakirə ediblər.

Prezident Davosda dünyanın IT texnologiyaları üzrə nüfuzlu şirkətlərindən biri olan Amerika Birləşmiş Ştatlarının “Dell Technologies” şirkətinin Avropa, Yaxın Şərq və Afrika üzrə prezidenti Adrian Makdonaldla da görüşüb.

Söhbət zamanı Azərbaycanda mövcud əlverişli investisiya mühitinin xarici sərmayədarlar üçün də cəlbedici olduğu vurğulanıb. “Dell Technologies”-in Azərbaycanda fəaliyyəti və bu şirkətin iştirakı ilə ölkəmizdə superkompüter mərkəzinin yaradılması qeyd edilib, onun resurslarının süni intellekt və qərar qəbul etmə sahələrində tətbiqi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Görüşdə həmçinin IT infrastrukturunun qurulması və modernləşdirilməsi, şəbəkə avadanlıqları, məlumat mərkəzləri və bulud infrastrukturunu layihələri, o cümlədən qabaqcıl məlumat mərkəzlərinin layihələndirilməsi və tətbiqi ilə bağlı əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub.

Yanvarın 21-də Azərbaycanın dövlət başçısı “Brookfield Asset Management” şirkətinin prezidenti Konnor Teski ilə də görüşüb.

Söhbət zamanı “Brookfield Asset Management”-in real aktivlərə yönəlməli global investisiya fəaliyyəti nəzərə alınmaqla, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (ARDNF) ilə əməkdaşlıq çərçivəsində ölkəmizdə investisiya baxımından maraq doğuran sahələr və mümkün layihələr barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

“Yeni Müsavat”

Azərbaycanın mövqeyində yumşalma gözlənilmir və əməkdaşlığın bərpası gündəmə gəlməyəcək: “Reallıq dəyişib, təzyiq dili Azərbaycana işləmir. Bu səbəbdən də cənab Prezidentin açıqlaması bir növ “reallıqla barışın” çağırışıdır. Adıçəkilən qurumlar qərəzli mövqedə qaldıqca Azərbaycanın iradəsi-

nə təsir göstərə bilməzlər, ədalətli və balanslı mövqeyə keçmədikləri müddətdə Azərbaycan indiyə qədərki prinsipial xəttini davam etdirəcək, münasibətlərin normalaşması üçün top artıq Bakının yox, həmin qurumların meydanındadır”.

Ətibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

Trampın İlham Əliyevə məktubu: “Əməkdaşlığı səbirsizliklə gözləyirəm”

Azərbaycanın dövlət başçısı: “İnanıram ki, Sülh Şurası səmərəli...”

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyevə məktub yazıb. Məktubda deyilir:

“Hörmətli cənab Prezident!

Sizi - Azərbaycan Respublikasının Prezidentini Yaxın Şərqdə sülhü möhkəmləndirmək üçün, eyni zamanda global münacişənin həll olunmasına yeni yanaşma üsuluna qədəm qoymaq yolunda son dərəcə mühüm əhəmiyyət daşıyan tarixi və möhtəşəm səyinizə qoşulmağa dəvət etməkdən böyük şərəf duyuram.

Mən 2025-ci il sentyabrın 29-da Qəzza münaqişəsinə son qoymaq üçün əhatəli plan elan etdim. Bu, Ərəb dünyası, İsrail və Avropa da daxil olmaqla, bütün dünya liderləri və əsas dövlət başçıları tərəfindən sürətlə qəbul edilən 20 bəndlik fəvqəladə yol xəritəsi-

dir. Həmin planın davamı olaraq, noyabrın 17-də Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası 2803 sayılı qətnaməni böyük səs çoxluğu ilə qəbul edərək, bu baxışı alqışladı

və dəstəklədi.

İndi isə artıq bütün bu xəyal-ları reallığa çevirməyin vaxtıdır. Planın mərkəzində indiyədək formalaşdırılmış ən təsirli və ən nəticəyönlü Sülh Şurası daya-

nır. Bu şura yeni beynəlxalq təşkilat və Keçid İdarəetmə Administrasiyası kimi təsis ediləcək. Bizim söylərimiz nümunə göstərməyə hazır olan, yeni nəsil üçün təhlükəsiz və çıxək-

lənən gələcəyə parlaq şəkildə sərmayə yatırılana nəsib olan bir şərfi - daimi sülhün qurulması kimi nəci b məsuliyyəti çiyinlərinə götürmək istəyən seçilmiş ölkələr qrupunu bir araya gətirəcək. Yaxın gələcəkdə əksəriyyəti yüksək hörmətə sahib dünya liderləri olan möhtəşəm və etibarlı tərəfdaşlarımızı bir araya gətirəcəyik.

Şuranın sədri kimi, Azərbaycan Respublikasını təsisçi üzv dövlət qismində qoşulmağa və Sizin təmsilçiliyinizlə Sülh Şurasının Nizamnaməsinə tərəf olmağa rəsmi şəkildə dəvət edirəm. Bu şura bənzərsiz bir qurum olacaq - indiyədək buna oxşar heç bir qurum mövcud olmayıb! Hər bir üzv dövlət onun adından iclaslarda iştirak etmək və təmsil olunmaq üçün səlahiyyətli nümayəndə təyin edə bilər. Əlavədə əhatəli plan və hazırda imzalanma və ratifikasiya üçün açıq olan şuranın nizamnaməsi təqdim olunur.

Gələcək illərdə dünyada dayanıqlı sülhün, rifahın və həmin üçün qüdrətin bərqərar olunması məqsədi naminə Sizinlə əməkdaşlıq etməyi səbirsizliklə gözləyirəm”.

Dövlət başçısı İlham Əliyev də ABŞ prezidentinə ca-

vab məktubu göndərüb.

Məktubda deyilir:

“Hörmətli cənab Prezident! Sülh Şurasına təsisçi üzv dövlət qismində Azərbaycan Respublikasını dəvət etdiyiniz məktuba görə Sizə minnətdaram.

Bu dəvəti Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatlarının qarşılıqlı hörmətə əsaslanan faydalı tərəfdaşlığının, həmçinin Azərbaycanın regional və global miqyasda sülh və sabitliyin təşviqində rolunun tanınmasının rəmzi olaraq qəbul edirəm.

Azərbaycan Respublikası Sülh Şurasına qoşularaq, onun Qəzzadakı münaqişənin sonlandırılması və uzunmüddətli münaqişədən əziyyət çəkən bütün tərəflərə daha təhlükəsiz və rifahlı gələcək qurulması kimi nəci b missiyasını paylaşacaq.

İnanıram ki, Sülh Şurası səmərəli beynəlxalq təşkilat olub, öz missiyasını uğurla yerinə yetirəcək.

Sizin müdrik liderliyinizə və sülh quruculuğu söylərinizə səmimi təqdirimi qəbul edirəm. Sizə Sülh Şurasının Sədri vəzifəzində uğurlar arzu edirəm”.

“Yeni Müsavat”

“Gəlin “səhmdarlar” və “şirkət-dövlət münasibətləri” anlayışlarını bir-birindən ayırd edək. Ermənistan Respublikasında səhmlərinin bir faizinə də sahib olmayan çoxsaylı şirkətlər var, lakin bu, dövlətin onlara nəzarət etmədiyi anlamına gəlmir”.

Musavat.com-un xəbərinə görə, bunu Ermənistan Milli Məclisinin sədr müavini Ruben Rubinyan deyib. O, TRIPP-də səhmlərin 26%-nə sahib olan Ermənistanın 74%-nə sahib olan Amerika tərəfini necə idarə edə biləcəyi ilə bağlı sualı cavablandırıb: “Əgər bu, Ermənistanda yaşayan və sənədlərə uyğun olaraq qeydiyyatdan keçmiş bir şirkətdirsə, deməli, vergi ödəyir və Ermənistan qanunlarına uyğun fəaliyyət göstərir. Ermənistanda ölkənin payı olmayan minlərlə şirkət var, lakin təbii ki, dövlət öz tənzimləyici rolunu oynayır. Bundan əlavə, biz biznesin idarə edilməsindən danışırıq və Ermənistan hökuməti səhmlərin 26%-nə sahib olacağından, biznesin necə idarə olunacağına dair söz sahibidir. Müəyyən edilib ki, məsələn, Ermənistan Respublikasının suveren maraqları ilə əlaqəli ola biləcək xüsusilə vacib məsələlərdə səhmlərin 26%-nə sahib olan səhmdarın, yəni veto hüququna malik Ermənistanın razılığı olmadan heç nə etmək olmaz”, - deyər Rubinyan bildirib. Ermənistanın 26 faizlik payla “qırmızı düymə” əldə etməsi regional nəqliyyat layihələrində hansı riskləri yaradır?

Deputat Elçin Mirzəbəyli “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirdi ki, Ruben Rubinyanın açıqlaması hüquqi-texniki izah təsiri bağışlasa da, mahiyyət etibarilə regional nəqliyyat təhlükəsizliyi və suverenlik balansı baxımından ciddi suallar doğurur: “Rubinyanın “səhmdarlıq” və “şirkət-dövlət münasibətləri” anlayışlarını ayırmaq cəhdi əslində Ermənistanın beynəlxalq layihələrdə formalaşdırmaq istədiyi gizli idarəetmə mexanizmlərinin ideoloji cəhətdən əsaslandırılmasıdır. Məsələnin mahiyyəti isə çox sadədir. Ermənistan TRIPP layihəsində cəmi 26 faizlik paya sahib olsa da, bu paya “veto hüququ”, yəni Rubinyanın öz ifadəsi ilə desək, “qırmızı düymə” statusu verilməsi iddiasını irəli sürməsi bu iqtisadi layihəni klassik bazar prinsiplərindən çıxararaq, siyasi manipulyasiya alətinə çevirmək cəhdidir”. **E.Mirzəbəyli qeyd etdi ki, bu müqayisə mahiyyətə tamamilə yanlışdır:** “Çünki söhbət si-

İrəvan Zəngəzurdə “qırmızı düymə” istəyir

Bakıdan İrəvana xəbərdarlıq: “Bu, regional sabitlik yox, yeni gərginlik ocaqları gətirir”

radan bir kommersiya subyektidən yox, regional və beynəlxalq nəqliyyat arteriyalarına təsir göstərən strateji layihədən gedir. Burada yumşaq şəkildə ifadə olunan “tənzimləmə” anlayışı əslində siyasi nəzarəti nəzərdə tutur. Əgər Ermənistan 26 faizlik payla layihənin taleyüklü qərarlarına veto qoya bilərsə, bu artıq investisiya tərəfdaşlığına deyil, institusional bloklaşma mexanizminə çevriləcək. Bu model nə Avropa İttifaqının nəqliyyat layihələrində, nə də beynəlxalq konsorsiumların klassik idarəetmə praktikasında qəbul olunmuş mexanizm deyil. Azərbaycan üçün əsas risk Ermənistanın bu mexanizmi gələcəkdə siyasi təzyiq alətinə çevirməsi ehtimalıdır”. **Deputatın sözlərinə görə, Ermənistanın “qırmızı düymə”yə sahib olması gələcəkdə Zəngəzur dəhlizi kimi strateji layihələrdə süni maneələrin formalaşdırılması üçün presedent də yarada bilər:** “İqtisadi layihədə minoritar paya malik tərəfin həlledici veto hüququna sahib olması investorlar üçün ciddi risk faktorudur. Bu, layihənin kommersiya məntiqini zəiflədir və siyasi qərarların iqtisadi cəhətdən rəşional yanaşmaları üstələməsinə yol açır. Ermənistan bu mexanizmlə özünü regionda “idarəedici aktor” kimi təqdim etməyə çalışır. Halbuki regionun real geosiyasi və iqtisadi çəkisi Azərbaycan, Türkiyə və Mərkəzi Asiya ölkələrinin yaratdığı integrasiya platformaları üzərində formalaşır. Azərbaycan regional nəqliyyat layihələrinə açıq, şəffaf və qarşılıqlı fayda prinsipi ilə yanaşır. Bakı üçün əsas prinsip kommunikasiyaların siyasi şantaj predmetinə çevrilməməsidir. Ermənistanın 26 faizlik payı “qırmızı düymə”yə çevirmək cəhdi isə bu fəlsəfəyə ziddir. Bu, iqtisadi əməkdaşlıq deyil, keçmiş münaqişə psixologiyasının yeni formatda davamıdır”. Deputat əlavə etdi ki, Rubinyanın izahları hüquqi terminologiya ilə bəzədilsə də, mahiyyət etibarilə regional risklərin etirafıdır: “Ermənistanın “qırmızı düymə” iddiası

göstərir ki, rəsmi İrəvan hələ də nəqliyyat kommunikasiyalarını sülh və integrasiya vasitəsi kimi deyil, təsir və bloklaşma aləti kimi görür. Azərbaycan üçün isə mövqe dəyişməzdir. Regionda kommunikasiyalar açılmalıdır, lakin bu açılış suverenlik və təhlükəsizlik hesabına baş verməməlidir. “Qırmızı düymə”li layihələr regional sabitlik yox, yeni gərginlik ocaqları gətirir”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru, hüquqşünas Sahib Məmmədov bildirdi ki, üçtərəfli bəyanatda yolun sahibinin kim olacağı müəyyən olunmayıb: “Bu, Azərbaycan üçün heç əhəmiyyətli məsələ də deyil. Yolu Ermənistan özü də tikə bilər və 100% onun sahibi də özü ola bilər, hansısa Ermənistan şirkəti, yaxud hər hansı xarici ölkə şirkəti hər hansı xarici ölkə şirkəti hər hansı xarici ölkə şirkəti istismar edə bilər. Bu baxımdan 26% və 76% səhm nisbəti Ermənistanla ABŞ arasında razılaşma baxımından iki tərəf üçün əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan Ruben Rubinyanın dediyi doğru hesab oluna bilər. Yeni yollar Ermənistan ərazisindən keçəcək və onu kimin tikib, istismar etməsindən asılı olmayaraq, Ermənistan qanunları əsasında fəaliyyət göstərəcək, Ermə-

nistan qanunvericiliyinə uyğun olaraq vergi öhdəliyi daşıyacaq və sair”. **S.Məmmədov xüsusilə vurğuladı ki, Azərbaycanı maraqlandıran bu yolların tezliklə inşa olunub, istismara verilməsidir:** “Bundan da vacib üçtərəfli bəyanatın 9-cu bəndində göstərilirdiyi kimi, “vətəndaşların, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətinin” təmin olunmasına və təhlükəsizliyinə təminat verməlidir. İstənilən halda yolu kim istismar edəcəksə, ona da müəyyən edilən tariflər əsasında yol xərcləri ödəniləcək. Ermənistan və ABŞ arasında TRIPP layihəsi ilə bağlı imzalanmış birgə bəyanatda bizi narahat edən məqam payların necə bölünməsi deyil, üçtərəfli bəyanatın 9-cu bəndinin bizim nəzərdə tutduğumuzdan fərqli interpretasiya olunmasıdır. Biz vətəndaşlarımızın, nəqliyyat vasitələrimizin və yüklərimizin maneəsiz keçidi dedikdə heç bir gömrük və sərhəd yoxlaşmasının istisna olunmasını başa düşürük. Ermənistan baş naziri isə dəfələrlə qeyd edib: qəbul olunan bəyanatda da gömrük və sərhəd yoxlaşmasının olacağı, amma onun təmas olmadan xüsusi qurğular vasitə-

Azərbaycan Trampın “Sülh Şurası”nda hansı işləri görəcək?

Azərbaycan ABŞ Prezidenti Donald Trampın Sülh Şurasına təsisçi üzv olması dövlətini qəbul edib. Bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi məlumat yayıb.

ABŞ Prezidenti Donald Trampın təşəbbüskarı olduğu layihədə dünyadan təxminən 60 lider iştirak üçün dəvət alıb. Onlardan bəziləri Azərbaycan kimi təsisçi üzvlər olacaq. Dəvət olunanlar arasında Rusiya, Belarus, Macarıstan, İtaliya, Braziliya, Hindistan və Türkiyə liderləri var. Tramp Sülh Şurasının ilk sədri olacaq.

Şura ilk növbədə Qəzza zolağının yenidən qurulması üçün vəsait toplayacaq. Burada həmçinin Qəzza zolağı üçün icra komitəsi və icra şurasının da yaradılması planlaşdırılır. Hər iki orqana ABŞ dövlət katibi Marko Rubio, keçmiş Britaniya baş naziri Toni Bleyer və ABŞ prezidentinin xüsusi elçisi Stiv Vitkoff və daha bir neçə şəxs daxil olacaq.

Qəzza zolağını idarə etmək səlahiyyəti verilən Fələstin Milli İdarəetmə Komitəsi də şuranın rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərəcək. Komitəyə Fələstin Milli Administrasiyasının keçmiş baş nazirinin müavini Əli Şaat sədrlik edir.

Ağ Evdən bildirib ki, ölkələr iştiraklarını üç ildən daimi üzvlüyə qədər uzatmaq üçün 1 milyard dollar töhfə verməlidir. Amma bəzi ölkələrin daha az, təxminən 20 milyon dollar ödəniş etməsi də nəzərdə tutulur.

Bir neçə ölkə Sülh Şurasında iştirak edəcəyini artıq təsdiqləyib. Azərbaycanla yanaşı, bu siyahıda Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Belarus, Mərakeş, Macarıstan və Kanada da var.

ssilə həyata keçirilməsi necə bölünməsi bizim üçün vurğulanıb. Onsuz da artıq texnoloji təbiiqlər nəticəsində bir çox ölkələrdə gömrük və istismarında ABŞ-nin iştirakı bizim üçün əlavə zəmanətdir və bu, çox yaxşıdır. Ən azı 49 il yolların əsas payçısı ABŞ qalacaq”.

□ E.PASASOY,
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanı bugünkü sabitliyə gətirən yollar heç də hamar olmayıb. Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində respublikamızda cərəyan edən proseslər orta və yaşlı nəslin yaxşı xatirindədir. İndi Azərbaycanın ən böyük uğurlarından biri sabitlikdir. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan dünyanın ən təhlükəsiz ölkələrindən biri olaraq tanınmaqdadır. Bakının beynəlxalq tədbirlər mərkəzinə çevrilməsinin də əsas səbəblərindən biri məhz ölkəmizdəki möhkəm sabitlikdir.

Prezident İlham Əliyev çıxışlarında bir neçə dəfə vurğulayıb ki, Azərbaycan dünyaya miqyasında sabitlik məkanını, sabitlik adası kimi tanınır: "Biz görürük ki, sabitlik pozulanda inkişafdan söhbət gedə bilməz. Sabitlik pozulanda xarici müdaxilə baş verir, ölkələr idarəolunmaz vəziyyətə düşür, qardaş qanı tökülür və ölkələrin gələcəyi böyük sual altına düşür. Azərbaycan da daxil olmaqla, hər bir ölkə özünün sərhədləri boyu sabitlik haqqında düşünməlidir. Azərbaycan da daxilində potensial risklər mövcud deyil. Bütün potensiyamız və pessimist proqnozlar doğurur. Belə bir regional konyunktura şəraitində Azərbaycan dövləti özünün sabitliyini və inkişafını uğurla təmin edir.

"Azərbaycan da daxil olmaqla, hər bir ölkə özünün sərhədləri boyu sabitlik haqqında düşünməlidir. Azərbaycan da daxilində potensial risklər mövcud deyil. Bütün potensiyamız və pessimist proqnozlar doğurur. Belə bir regional konyunktura şəraitində Azərbaycan dövləti özünün sabitliyini və inkişafını uğurla təmin edir.

Son illərdə Azərbaycanı təhdid yaranan əsas problemlər torpaqlarımızın Ermənistan tərəfindən işğal olunması və Qarabağdakı erməni separatizmi idi. Vətən müharibəsində və antiterror tədbirlərində qazanan zəfərlərdən sonra bütün bu təhdidlər tam aradan qaldırıldı. Ərazi bütövlüyümüzün bərpası ilə Azərbaycan torpaqlarının hər bir nöqtəsində sabitlik bərqərar olundu.

Bu gün Azərbaycana yaxın coğrafiyalarda, qonşu dövlətlərdə təhlükəsizliklə, sabitliklə bağlı problemlər mövcuddur. Ən pisi odur ki, bu problemlərin sonu görün-

mür və pessimist proqnozlar doğurur. Belə bir regional konyunktura şəraitində Azərbaycan dövləti özünün sabitliyini və inkişafını uğurla təmin edir.

"Azərbaycan da daxil olmaqla, hər bir ölkə özünün sərhədləri boyu sabitlik haqqında düşünməlidir. Azərbaycan da daxilində potensial risklər mövcud deyil. Bütün potensiyamız və pessimist proqnozlar doğurur. Belə bir regional konyunktura şəraitində Azərbaycan dövləti özünün sabitliyini və inkişafını uğurla təmin edir.

Azərbaycanda sabitliyə əsas təhlükə açıqlandı

Prezident İlham Əliyev deyib ki, ölkəmiz üçün bütün potensial risklər kənardan qaynaqlana bilər

al risklər kənardan qaynaqlana bilər. Bu səbəbdən biz hər zaman qonşuluğumuzda sabitliyin mövcud olması haqqında düşünürük. Biz İranda baş verən müəyyən qeyri-sabitlikdən narahatıq". Prezident İlham Əliyev Davosda "Euronews" televiziyasına müsahibəsində belə deyib.

Dövlət başçısı deyib ki, Azərbaycan üçün regionda sabitlik, proqnozlaşdırılma və sülh ən böyük sərvətdir: "Biz işğaldan və müharibədən əziyyət çəkmişik, minlərlə qurban vermişik. Bu gün sülhün və sabitliyin olması istənilən ölkə üçün uğur qazanmanın yeganə yoludur.

Enerji bazarına gəldikdə, gördüyünüz kimi, neftin qiyməti sabitdir - ən azı Azərbaycan üçün məqbul səviyyədədir. Bu, İranda, Venesuelada və ya dünyanın digər bölgələrində olan vəziyyətdən neftin qiymətinə ciddi təsir göstərmədiyini nümayiş etdirir. Bu, yaxşı göstəricidir,

çünki həm hasilatçıların, həm də istehlakçıların gələcəklərini planlaşdırmaq üçün vəziyyətin proqnozlaşdırılma bilinəməsinə ehtiyacı var. Ümid edirik ki, Cənubi Qafqazda və region ətrafında vəziyyət pisləşməyəcək. Bizim istəyimiz, həqiqətən, bunu görməkdir. Ümid edirəm ki, hər

bir ölkə regional sabitliyə və təhlükəsizliyə öz töhfəsini verəcəkdir". Prezident bir mənalı olaraq əsas təhlükənin xaricdən olduğunu deyir.

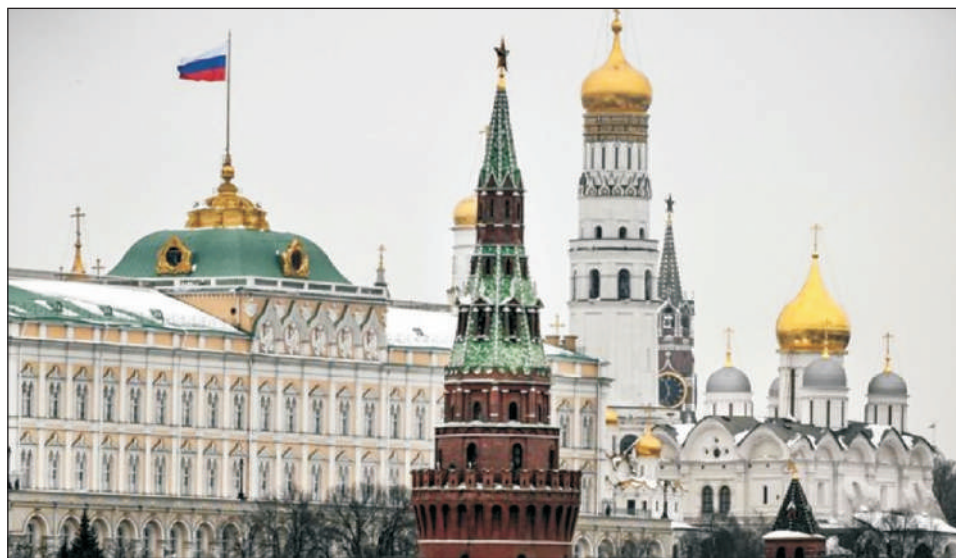
Kənar risklər deyilərkən, daha çox söhbət hansı risklərdən və hansı xarici cənablardan gələn təhlükələrdən gedə bilər?

Politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Məşavət"ə bildirib ki, "kənardan risklər" deyilərkən qonşu İranda və Rusiyada cərəyan edən proseslərin nəzərdə tutulduğu aydındır: "İranda indi nisbi sakitlik yaranırsa da yenə də hər şeyin normallaşdığını söyləmək mümkün deyil. İran yenə də xaosla sürüklənə bilər. Çünki iqtisadi problemlər qalır, qətləliam baş verib və narazılıqlar qalır. Ona görə də Azərbaycan olaraq İranla bağlı müxtəlif senarilərə hazır olmalıyıq. Baş verənlərin Azərbaycana mənfi təsirləri ola bilər. Eyni zamanda Rusiya-Ukrayna müharibəsi də Azərbaycan üçün müəyyən risklər daşıyır. Çünki Rusiya Ukraynada istədiyini əldə edərsə, digər qonşu ölkələrə qarşı da aqressiv siyasət yürüdə bilər. Hətta indidən Rusiyada müxtəlif siyasətçilərin, Kremlə yaxın siyasi analitiklərin dilindən Azərbaycan da daxil, keçmiş sovet respublikalarının müstəqilliyinə qarşı bəyanatlar, hədələr səslənir. Rusiyanın Ukrayna müharibəsində məğlub olması isə Rusiyada mərkəzdənqayma meyillərini gücləndirə bilər ki, bu vəziyyətin də Azərbaycana, bölgəyə təsirləri ola bilər. Məncə, dövlət başçısı İlham Əliyev xarici risklər deyərək əsasən bu riskləri nəzərdə tutub".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Məşavət"

Kremlin "üçqütblü dünya" tezisi

Real plan, yoxsa ideoloji fantaziya?

Xəbər verdiyimiz kimi, Kremlə yaxınlığı ilə tanınan filosof və təbliğatçısı Aleksandr Duqin bəyan edib ki, "dünyanın yeni modeli"ndə suveren postsovet dövlətləri mövcud ola bilməz.

Duqin çıxışında "üçqütblü dünyanın" formalaş-

masından danışmış, Rusiyanın bu modeldə "güc mərkə-

zi"nə çevrilməli olduğunu və ətraf əraziləri nəzarət altına almalı olduğunu deyib. "Hər şey sürətlə dəyişir, amma bizim məqsədimiz bu üç-

qütblü dünyada ən mühüm güc mərkəzinə çevrilməkdir - suveren, azad, müstəqil və nəhəng. Bizim nəzarətimiz altına almadığımız bütün ərazilər neytral qalmayacaq, İsveçrə kimi sakit və mehriban qalmayacaq", - o bildirib.

Daha sonra Duqin faktiki olaraq suverenliyini inkar etdiyi ölkələrin adlarını sadalayıb. "Ona görə də suveren Ermənistanın, suveren Gürcüstanın, suveren Azərbaycanın, suveren Qazaxıstanın, suveren Özbəkistanın, Tacikistanın, Qırğızıstanın mövcudluğu ilə razılaşmaq olmaz. Bu yeni modeldə heç nə suveren ola bilməz. Bitdi, suverenlik bitdi, milli dövlətlər keçmişdə qaldı. Bu, zibildir", - o bəyan edib.

Pressklub.az saytı yazır ki, Aleksandr Duqin rus filosofu və publisistdir, neoavroazianın əsas ideoloqlarından biri sayılır. Duqin dəfələrlə ultramillətçi və radikal baxışlarına görə tənqid olunub. Bir çox tədqiqatçılar və hüquq müdafiəçiləri bu baxışları faşist və ya faşizmə

yaxın adlandırırlar. O, "düşmən" dövlətlərə qarşı zorakılığa və onların məhvini çağırışları, həmçinin antiliberal, anti-Qərb və anti-Ukrayna ritorikası ilə tanınır. Filosof artıq bir neçə ildir Qazaxıstanda "arzuolunmaz şəxs" elan edilib.

Eyni zamanda yayılan şayiələrə görə, Rusiya lideri Vladimir Putinin düşüncə tərzinə məhz bu şəxs ideoloji təsir göstərir.

Xatırladaq ki, daha əvvəl rusiyalı teleaparıcı Vladimir Soloviyov ölkəsinin təkə Ukraynada deyil, yaxın xaricdəki digər dövlətlərdə də "xüsusi hərbi əməliyyat"a başlaya biləcəyini bildirmişdi.

Bes Duqinin bəyanatlarını Kremlin gələcək planlarının açıq göstəricisi hesab etmək olarmı? Yeni orada qonşuların suverenliyi hələ də beynəlxalq hüququn bütün normalarına uyğun fakt kimi deyil, "tarixin səhvi" kimi qiymətləndirilir?

Pressklub.az-ın suallarına tanınmış siyasi analitik, "Deutsche Welle"-nin köşə yazarı Konstantin Eqqert (Vilnüs) cavab verib.

"Köhnə ətalət qanunlarına uyğun olaraq hələ də Kremlin ideoloqları adlandırılan Aleksandr Duqin, Sergey Karaqanov və Fyodor Luk-

yanov kimi şəxslərin bəyanatlarına diqqət yetirməzdim. Rusiyada bir nəfərdən başqa heç bir ideoloq yoxdur - o da Vladimir Putindir. O, Ukraynada müharibə ilə məşğuldur, sabah guya Özbəkistanı, Azərbaycanı və ya başqa bir ölkəni işğal edəcəyi barədə danışmaq Duqinin fantaziyasından başqa bir şey deyil.

Çəburəşka (cizgi filmi qəhrəmanı - red.) obrazını ciddi şəkildə hansısa "şeytani siması" kimi müzakirə edən adam ciddi ideoloq ola bilməz. Amma ən başlıcası odur ki, Putin rejiminin ideoloqlara ehtiyacı yoxdur, çünki bütün qərarları əsas ideoloq olan Putin öz qəbul edir. Bu gün mən tam əminəm: onun hələ də postsovet məkanını adlanan ərazilərdə təsirini yaymaq üçün resursları yoxdur".

Onun fikrincə, bütün bu ölkələr öz yolu ilə gedəcək. "Müstəqil Dövlətlər Birliyi kimi bir qurumun bu günədək mövcudluğu isə sadəcə keçmişin maraqlı qalığıdır. Moskvanın fəal iştirakı ilə keçmiş SSRİ məkanında yaradılmış bütün təşkilatlar "canlı meyitlər"dir və tezliklə öləcəklər", - Eqqert əmin-dir.

□ **"Yeni Məşavət"**

Türkiyədə “Ərdoğan sonrası dövr” müzakirələri dərinləşdikcə, həm Ankara kulislərində, həm də regional paytaxtlarda bir ad digərlərindən daha ciddi səslənir - Hakan Fidan. Bu ad təkcə mümkün siyasi varislik kontekstində deyil, həm də Türkiyənin gələcək xarici siyasətinin konturları baxımından açar fiqur kimi qiymətləndirilir. Azərbaycan prizmasından baxıldıqda isə Fidan faktoru xüsusi əhəmiyyət daşıyır ki, bu barədə sonda...

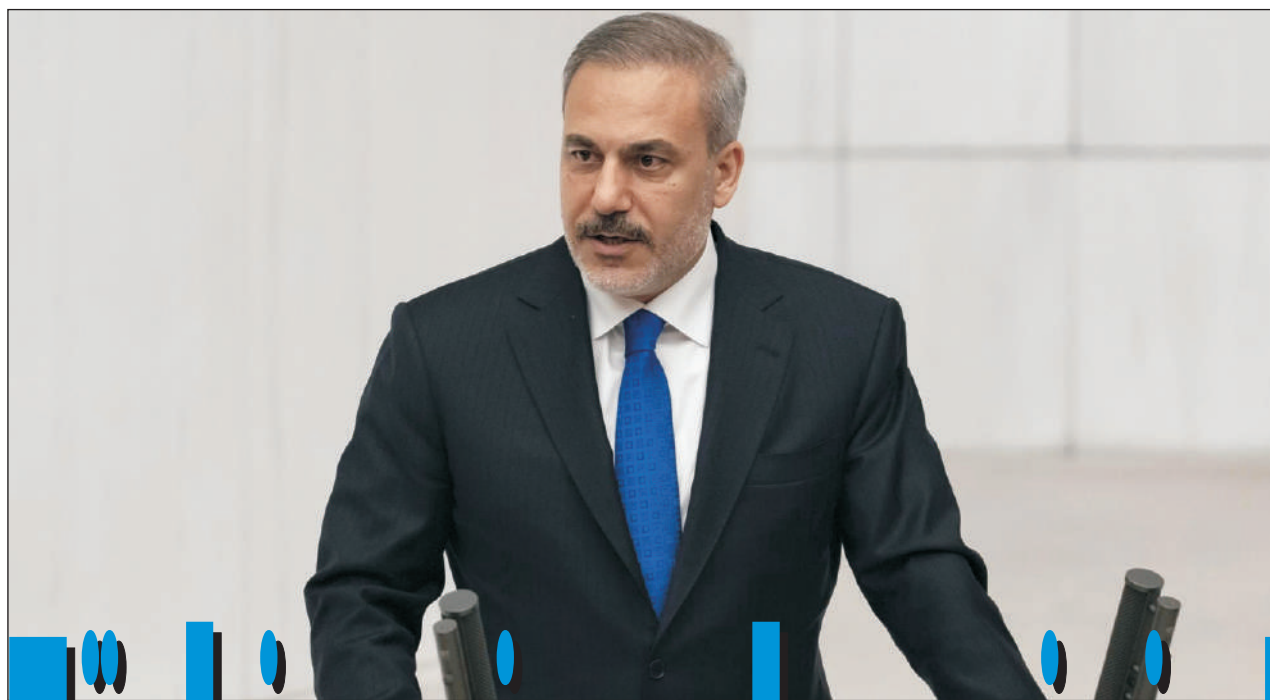
42 yaşında MİT rəhbəri

Hakan Fidan 1968-ci ildə Ankarada anadan olub. Orta təhsilini tamamladıqdan sonra İstanbul Universitetində beynəlxalq əlaqələr üzrə təhsil alıb və diplomatiya sahəsində ixtisaslaşmış. Daha sonra ABŞ-də Merilend Universitetində idarəetmə və politologiya ixtisasları üzrə ali təhsil alıb. Akademik yolunu Bilkent Universitetində davam etdirərək xarici siyasətin formalaşmasında kəşfiyyatın roluna həsr olunmuş magistr və doktorluq dissertasiyaları müdafiə edib. Məhz bu fakt Fidanın düşüncə tərzini izah edir: o, diplomatik dildə danışsa belə, kəşfiyyat kateqoriyaları ilə düşündür.

Karyerasına Türkiyə Xarici İşlər Nazirliyində başlayan Fidan daha sonra strateji təhlükəsizlik və kəşfiyyat sahələrində çalışıb. 2010-cu ildə, 42 yaşında MİT rəhbəri təyin olunması presedentsiz addım idi. O, Türkiyənin aparıcı xüsusi xidmət orqanının tarixində ən gənc rəhbər oldu və dərhal dərin struktur islahatlarına başladı. Onun dövründə elektron kəşfiyyat şəbəkələri inkişaf etdirildi, xaricdə əməliyyatlar genişləndirildi, humanitar, dini və vətəndaş layihələri ilə sıx bağlı təsir infrastrukturunu yaradı. Fidanın Rəcəb Tayyib Ərdoğanla yaxınlığı demək olar ki, şəxsi xarakter aldı. Türkiyə prezidenti onu “sirlərimin qoruyucusu” adlandırdı ki, bu da mütləq etimad anlamına gəlir.

Fətullahçılar onu niyə həbs etmək istəyirdilər?

Bu sədaqət dəfələri ilə naqdan keçib. 2012-ci ildə Fətullah Gülen hərəkatı ilə əlaqəli prokurorlar Fidanı PKK nümayəndələri ilə Os-loda aparılan gizli danışıqlara görə həbs etməyə cəhd göstərdilər. Bu hadisə Fidanın özündən daha çox Ərdoğanla zərbə kimi qiymətləndirilirdi. 2016-cı ildə

Türkiyənin gələcəyinin Fidanı

Hakan Fidan klassik siyasi liderlərdən fərqli olaraq, populizm deyil, dövlət təhlükəsizliyi və strateji planlama üzərində formalaşmış fiqurdur

FETO-nun hərbi çevriliş cəhdi zamanı da Fidan vəziyyətin nəzarətdə saxlanılmasında və hakimiyyətin qorunmasında əsas fiqurlardan biri oldu.

2025-ci ildə isə o, ilk dəfə açıq şəkildə xaricdə gizli missiya zamanı sui-qəsd cəhdindən sağ çıxdığını etiraf etdi. Bu fakt Fidanın fəaliyyətinin daim diplomatiya ilə müharibə arasında sərhəddə olduğunu bir daha təsdiqlədi.

Türkiyə siyasətinin “kölgə memarı”nın dünya diplomatiyasına çıxışı

2023-cü ildə Fidanın nazir postuna keçidi Türkiyə siyasətinin “kölgə memarı”nın dünya diplomatiyasının işıqlı səhnəsinə çıxışı oldu. Fidanın diplomatik yanaşması və strateji bacarıqları Türkiyənin qonşu ölkələrlə münasibətlərinə mühüm təsir göstərərək, xüsusilə Suriya, İraq və Qafqaz regionu ilə bağlı siyasətlərin həllədiçi rol oynayır.

Onun fəaliyyəti Türkiyənin regionda və qlobal səviyyədə geosiyasi mövqeyinin möhkəmlənməsinə birbaşa təsir göstərərək.

Hakan Fidan klassik siyasi liderlərdən fərqli olaraq, populizm üzərində deyil, dövlət təhlükəsizliyi və strateji planlama üzərində

formalaşmış fiqurdur. Uzun illər MİT-ə rəhbərlik etməsi, regional münasibətlərdə səssiz, lakin effektiv rol oynaması onu “emosional siyasətçi” yox, soyuq ağıllı strateq kimi tanıdıb.

Bölgədə Türkiyə ilə razılaşdırılmayan siyasətə qarşıdır

Hakan Fidanın Qəzza üzrə “Sülh Şurası”na daxil edilməsi formal kadr addımı deyil, düşünülmüş siyasi siqnaldır. İsrailin israrlarına baxmayaraq, Ankara bununla Qəzza sektorunun müharibədən sonrakı arxitekturasının formalaşdırılmasında iştirakını möhkəmləndirmək üçün bu prosesi xarici siyasətinin əsas strateqlərindən birinə etibar edir.

Çünki onun bioqrafiyasında Şərqi Qüds xüsusi yer tutur. MİT rəhbəri təyin olunmazdan əvvəl Fidan Türkiyənin Əməkdaşlıq və Koordinasiya Agentliyinə rəhbərlik edib və bu qurum vasitəsilə Ankara binaların bərpasına, dini strukturların dəstəklənməsinə və humanitar layihələrə on milyonlarla dollar sərmayə yatırır. 2010-cu ildən sonra bu infrastruktur yenidən nəzərdən keçirildi və daha fəal, gizli iştirak üçün baza kimi istifadə olundu.

Xarici işlər naziri postu-

na keçdikdən sonra Fidan bu yanaşmadan imtina etmədi, əksinə, onu diplomatik formada leqallaşdırdı. Qəzzada müharibə başlayandan sonra İsrailə qarşı sərt ritorikası, “regionun sərhədlərini yenidən cizmaq cəhdləri” barədə bəyanatlar, həmçinin Şərqi Aralıq dənizində İsrail-Yunanistan-Kipr oxuna açıq mesajları daha geniş bir konsepsiyanın tərkib hissəsinə çevrildi. Bu konsepsiya getdikcə daha çox “Türkiyə oxu” adlandırılır. Yəni Ankaranın nə Qərb alyanslarına, nə də Yaxın Şərq bloklarında deyil, müstəqil güc mərkəzi kimi mövqe tutması prioritetdir.

Fidan Suriya istiqamətində də eyni dərəcədə sərt xətt yürüdü. Bəşər Əsəd rejiminin süqutundan sonra o, İsrailin Suriyadakı fəaliyyətini tənqid edən və kürd qüvvələrinin xarici oyunçularla mümkün əməkdaşlığına dair qiymətləndirmələr verən daha aktiv mövqe nümayiş etdirdi. Ankaranın fikrincə, bu məsələ Suriyanın suverenliyi və gələcək dövlətçiliyi ilə birbaşa bağlıdır.

Onun Dəməşqdə və ərəb mediasında səsləndirdiyi bəyanatlar açıq şəkildə göstərir ki, Ankara Suriyanı regional təhlükəsizliyinin əsas elementi hesab edir

və Türkiyə ilə razılaşdırılmayan xarici müdaxiləyə dözmək niyyətində deyil.

Qərb analitik dairələrinin qiymətləndirmələrinə görə, Hakan Fidanın xarici siyasət üslubu milli təhlükəsizlik sahəsindəki təcrübə əsasında formalaşmış. Bu, onun institusional əlaqələrə və uzunmüddətli strateji planlaşdırma verdiyi önəmdə öz əksini tapır. Onun aktiv ictimai rolu nisbətən yeni mərhələdir, real təsiri isə beynəlxalq diplomatiyanın ön planına çıxmasından xeyli əvvəl formalaşmış.

Bu gün Ankarada “Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın sirlərinin qoruyucusu” adlandırılan şəxs Türkiyənin xarici siyasətinin ən tanınan simalarından birinə çevrilir.

Azərbaycan-Türkiyə xəttində Fidan amili

Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində son illər Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan amili xüsusi diqqət çəkir. Ekspertlər hesab edir ki, Bakı-Ankara xəttində strateji müttəfiqliyin dərinləşməsində Fidanın təhlükəsizlik və diplomatiya sahəsindəki təcrübəsi mühüm rol oynayır.

Hakan Fidanın uzun müddət MİT-ə rəhbərlik et-

məsi ona regional təhlükəsizlik, böhranların idarə olunması və pərdəarxası diplomatiya sahəsində geniş imkanlar yaradıb. Bu təcrübə xüsusilə Qarabağ münaqişəsindən sonrakı mərhələdə, Cənubi Qafqazda yeni təhlükəsizlik arxitekturasının formalaşması və Ermənistanla normallaşma prosesində risklərin hesablanması baxımından Azərbaycan üçün əhəmiyyətli sayılır.

Müşahidəçilər bildirirlər

Aftafa daşıyanlar çətir daşıyanlara qarşı

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Bakının bir hissəsinə qar yağdı, bir hissəsinə isə yağmadı. Bunun elmi səbəblərini öyrənmək üçün AMEA ilə əlaqə saxladım. İstəyirəm oradan aldığım dəqiq məlumatı sayın oxucularımızla bölüşüm: Bakının bəzi hissələrində qar örtüyünün formalaşmamasının (...mamasının sonluğu ilə bitən sözləri hələlik istifadə etməyə icazə var, ancaq milli-mənəvi dəyərlərimizə ziddir, təzə qərarla cəriməsi var) əsas səbəbi AMEA prezidenti İsa müəllimin çətiri olmuşdur!

Bəli. İsa müəllim 20 yanvar günü “zontik”lə harada dolaşıbsa, orada yere 1 millimetr də qar düşməmişdir (...məmişdir şəkilçisi üzərində hələlik deputatlar işləyirlər, qanun yoxdur, bilirsiniz). Buna görə şəxsən Xırdalan, Binəqədi, Yasamal sakinləri adından dərin minnətdarlığımızı bildiririk. İnşallah, İsa müəllimin övladını təzədən Naxçıvan gömrüyünə qaytararlar. Bəsdür el üçün yanan gözləri çıxartdıq!

Elə bu “zontik” əhvalatının ictimai müzakirələrinin şiddətlə qızışması yaxşı olmadı. Deyirlər niyə orada bir nəfər cavan oğlan İsa müəllimin çətirini tutubdur. Gərək AMEA prezidenti çətiri özü daşıyarmış, ya da AMEA-nın ixtira elədiyi robot tutmamışdı. Halbuki həmin robot heç İsa müəllimin salamını almamışdı, dəqiq yadımızda gəlir. Həm də o, daha çox Məşədi İbadın rəqsini oynamaq qabiliyyəti ilə dünya kibernetik ictimaiyyətinin data ürəyini fəth etmişdi. İnşallah, alimlərimiz çətirdaşıyan robot qayırar, onda canlı insana ehtiyac qalmaz.

Ancaq mən bilərəm, onda da işsizlikdən ağlaşma quracaqlar. Bu xalqın ipinin üstünə odun yığmaq olmur ki. (Cırtanın nağılında həmin ip-odun məsələsi dəqiq əksini tapıbdır). Özlərini elə aparırlar sanki çətir daşımaq təxminən aftafa daşımaq kimi bir şey imiş. Çox amansız camaatdır. Qətiyyən xəyanətə dözmürlər. Yaltaqlığı bağışlamırlar. Yalan... Nə danışsın, a kişi? Bizdə yalanı ancaq aprelin 1-də danışsınlar, o da uzağı gündə saat 12-yə qədər. Ona qədər birtəhər dözürlük.

Əlbəttə, aftafa daşımaq prinsipə humanist hərəkdir, məsələn, kimse xəstə ola bilər, ona yardım edərsən, təmizlik, gigiyena işləri apararsan. Yeni mövzumuz əslində bu deyil. Sadəcə, qərribə gələn odur ki, çox vaxt aftafa daşıyanlar çətir daşıyanlara mız qoyurlar. Görünür, paxıllıqları tutur. Axı çətir daşımaq haradasa müəyyən qədər üst səviyyədir, karyera yüksəlişidir. Ondan da üst səviyyə müdiri belinə alıb gəzdirməkdir, buna hər adam çata bilmir. (Aftafaların ölkəmizə kütləvi idxalının ilk dəfə İrandan başladığını nəzərə alsaq, hətta burada diversiya əlamətləri də müşahidə olunur. Çətir daha demokratikdir. Ancaq indi mövzumuz bu da deyil).

Gigiyena temasını nahaq açmadım. Bizdə çatışmayan məhz budur - ictimai təmizlik, milli gigiyena. Qalan hər şey əliyələdir. Məsələn, bir də görürsən hansısa yazıçı yarım litr vurur, bəyanat verir ki, filan manis erkək olsa da zənən səsi ilə oxuyur. Pah. Gör nə qədər ciddi problem qaldırılıb. (Sumqayıtdakı meyvə dükanından sonra 2-ci yeri hələlik buna verirəm. 3-də zontikdir, 4 hələlik boşdur, görün neyləyirsiniz). Soruşmaq lazımdır ki, qardaş, kiminsə səsinin çıxma üsulu, forması səni niyə narahat eləyir? Özü bilər, səs telləri bilər. İstəsə lap qurbəgə kimi quruldayar, qurd kimi ulayar, nə bilim, mələyər, anqırar. Bunun başqasına dəxli yoxdur. Xoşun gəlir, dinləmə. Sanki bu Panama diktatoru Noryeqadır, 1989-cu ildə Vatikan səfirliyində gizlənilib, yankilər də qıraqdan qəsdən dinamiklə pis musiqi verirlər.

Yox, əgər sənə zorla bu manisələri dinlədirlərsə, açıq bəyanat ver. Bu dəqiqə dünyada insan hüquqları hər şeydən vacibdir. Qrenlandiyanı həll eləyək, ondan sonra səni narahat eləyən manisələrin məsələsinə baxarıq.

Üstəlik, “filankəs arvad səsi ilə, behmənək gey səsi ilə oxuyur” demək tərbiyyəsiz və mədəniyyətsiz yanaşmadır, içində seksizm var, qadınları və cinsi azlıqları repressiya altında saxlayan tipik Şərq-müsəlman rakursudur.

Elə bil bir az ciddiləşdik, gələn qayıdaq zontik temasına...

NATO-nun baş katibinin müavini Radmila Şekerinska yanvarın 21-də Bakıya səfər edib. Səfər al-yansla Azərbaycan arasında mövcud əməkdaşlığın fonunda diqqət çəkən siyasi hadisə kimi qiymətləndirilir.

Radmila Şekerinska 10 iyun 1972-ci ildə Şimali Makedoniyanın paytaxtı Skopyedə anadan olub. 1995-ci ildə Skopye Universitetinin Elektrik Mühəndisliyi fakültəsini bitirib. Daha sonra ABŞ-də təhsilini davam etdirərək Tufts Universitetinin Hüquq və Diplomatika Məktəbində magistr dərəcəsi alıb.

Onun siyasi karyerası 1993-cü ildə Makedoniya Sosial-Demokrat İttifaqının rəhbər strukturlarına seçilməsi ilə başlayıb. 1996-1998-ci illərdə Skopye Şəhər Şurasında təmsil olunub. 1998-ci ildə parlamentə seçilib, 2002-ci ildə isə Avropa inteqrasiyası və xarici yardım üzrə vitse-prezident vəzifəsinə təyin edilib.

Şekerinska 2004-cü ildə qısa müddətə baş nazir səlahiyyətlərini icra edib. 2009-cu ildə ATƏT-in Seçki Müşahidə Missiyasına rəhbərlik edərək Qırğızıstanda keçirilən prezident seçkilərini izləyib. 2017-ci ildən etibarən müdafiə naziri postunu tutan Şekerinska, Şimali Makedoniyanın NATO-ya üzvlük prosesində əsas fiqurlardan biri kimi tanınıb. 2024-cü ilin noyabrından NATO-nun baş katibinin müavini vəzifəsində çalışır.

Azərbaycan NATO ilə uzun illərdir institusional əməkdaşlıq münasibətlərinə malikdir. Bakı 1994-cü ildə “Sülh naminə tərəfdaşlıq” proqramına qoşulub və bu çərçivədə siyasi dialoq, müdafiə islahatları, hərbi təlimlər və təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq həyata keçirilir. Azərbaycan həmçinin NATO-nun sülhməramlı missiyalarında, o cümlədən Əfqanıstandakı əməliyyatlarda fəal iştirak edib.

Rəsmi Bakı NATO ilə münasibətlərində balanslı xarici siyasət xəttini qoruyur. Əməkdaşlıq əsasən, regional təhlükəsizlik, sabitlik və praktiki tərəfdaşlıq müstəvisində davam etdirilir.

Moskva isə Azərbaycan-NATO münasibətlərini Cənubi Qafqazda hərbi-siyasi balans dəyişə biləcək amil kimi dəyərləndirir. Ekspertlərin fikrincə, Azərbaycanın NATO ilə hərbi təlimlərdə iştirakı və təcrübə mübadiləsi ordunun modernləşməsinə xidmət edir. Bu isə regionda uzun illər üstün mövqe saxlayan Rusiya üçün strateji narahatlıq yaradır.

Bununla yanaşı, NATO ilə əməkdaşlıq Azərbaycanın hərbi texnologiya və si-

Radmila Şekerinska

NATO baş katibinin xanım müavini Bakıya niyə gəlmişdi?

Rəsmi Bakı NATO ilə münasibətlərində balanslı xarici siyasət xəttini qoruyur, Moskva isə...

lahlanma imkanlarını genişləndirir. Müasir silah sistemlərinin tətbiqi və təlimlərin intensivləşməsi Rusiyanın bölgədəki təsir dairəsində müəyyən dəyişikliklərə səbəb ola bilər.

NATO ilə davam edən dialoq və Qərb ölkələri ilə əlaqələrin dərinləşməsi Moskva tərəfindən regional risk kimi qiymətləndirilsə də, rəsmi Bakı həm Rusiya, həm də Qərblə münasibətləri paralel şəkildə qorumağa çalışır. Azərbaycan bu xətt üzrə NATO ilə tərəfdaşlığı davam etdirməyi hədəfləyir.

Professor Qabil Hüseynlinin “Yeni Məsavət”ə bildirdiyinə görə, ötən il də Azərbaycan NATO rəsmilərinin tez-tez səfər etdiyi ölkələrdən olub. Onun fikrincə, bu səfərlər əməkdaşlığın genişləndirilməsinə xidmət edir və üçüncü tərəfin əleyhinə yönəlməyib: “Rusiya rəsmisi Zaxarova bir müddət əvvəl Azərbaycana və Ermənistanla sərt tonda olma-yan bir çağırış edərək al-yansdan uzaqlaşmağı tövsiyə etmişdi və bunu regionun təhlükəsizliyi ilə əlaqələndirmişdi. Amma Rusiya hakimiyyəti bilir ki, Azərbaycan - NATO əlaqələri alyansa üzvlüklə nəticələnməyəcək. Çünki heç bir hərbi bloka qoşulmaq niyyətimiz yoxdur. Əlbəttə ki, NATO Azərbaycanın bu istəyinin olmasında həvəslidir, lakin belə bir niyyəti ortaya qoymaq Rusiya ilə ciddi problemlərə yol açar bilər”.

Q.Hüseynli hesab edir

ki, onsuz da Azərbaycan ordusu keçirilən təlimlər, kurslar və Türkiyə modelini tətbiq etməklə NATO standartlarına yaxınlaşır: “Buna görə ayrıca alyansa qoşulmağa ehtiyac yoxdur. Hazırda əməkdaşlıq genişlənməkdədir və ötən ilə burada məşğələ də keçirilib. Bundan əlavə, 2002-ci ildən Azərbaycanın 30-dan çox zabiti NATO-nun mənzil-qərgahında və ayrı-ayrı qurumlarında xidmət edib. İşin siyasi tərəfinə gəlincə, unutmayaq ki, 2017-2020-ci illərdə Azərbaycanın NATO-Rusiya və ABŞ-Rusiya formatında yüksək rütbəli hərbiçilərin 7 görüşünə ev sahibliyi olub. Bu da Bakının balanslı yanaşmasını təsdiqləyir. O nöqteyi-nəzərdən Rusiya Azərbaycan-NATO təmaslarını təmkinlə qarşılamağa məcburdur. Son səfər və görüş də bu mahiyyəti daşıyır ki, müdafiə bloku Azərbaycanla əlaqələri daha da inkişaf etdirməkdə maraqlıdır”.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli Cənubi Qafqaz ölkələrinin alyansa üzvlüyünü real saymır. Onun fikrincə, NATO ilə əməkdaşlıq səviyyəsində əlaqələr saxlana bilər: “Nəzərə almaq lazımdır ki, təkə Rusiya deyil, İranın da reaksiyası əhəmiyyətlidir. Bölgədə Türkiyə kimi bir NATO dövlətinin varlığı yetərinə regional gücləri narahat edir. Eyni zamanda Baltıyanı ölkələr və Finlandiya kimi Rusiya ilə sərhəd dövlətlərin NATO üzvlüyü Moskva üçün kifayət qədər arzu-

olunmaz reallıqlardır. NATO Şərqə doğru genişlənmə proqramını inkişaf etdirir və Şekerinskanın Bakı səfəri də bu planın icrasında növbəti addımlardan biridir. Rusiyanın baş diplomatı Lavrov bu günlərdə demişdi ki, al-yans sözünü tutmadı və bir gün də olsun genişlənmə planını dayandırmadı. Həqiqətən də Ukrayna müharibəsinin qızgın vaxtında İsveç və Finlandiya üzv qəbul edildi, bununla da Baltik gölü tamamilə “NATO gölü”nə çevrildi. Bu gün də təşkilat Cənubi Qafqazda fəallığını davam etdirməklə Şərqə doğru genişlənmə planından imtina etmədiyini göstərir”.

Hərbi təhlilçinin sözlərinə görə, Azərbaycan NATO ilə əməkdaşlıqda maraqlıdır və bu məsələdə məqsəd təcrübələrə yiyələnməkdir: “Azərbaycan Ordusu müharibədən sonra peşəkarlığını daha da artırır. Burada NATO təcrübəsi də rol oynayır. Biz Qoşulmama Hərəkatının üzvüyük və hərbi alyanslara qoşulmağı qəbul etmirik. Bu da risklərdən qorunmağa hesablanıb. Əgər əks reaksiya olmasaydı, hər hansı təhdidlərə gətirib çıxarmasaydı, bəlkə də Azərbaycan NATO üzvü olardı. Amma biz bunun acı nəticələrini ən azı Ukraynada görməkdəyik. Odur ki, Azərbaycan düzgün strategiya qurub və bu xətti davam etdirmək lazımdır. Üstəlik, beynəlxalq hüququn işləmədiyi bir zamanda...”

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Məsavət”

Bakıda “Hindistanda zikhlərə və digər milli azlıqlara qarşı irqçilik və zorakılıq: mövcud reallıqlar” mövzusunda beynəlxalq konfrans Yeni Dehlinin narazılığına səbəb olub. Bu narazılıq rəsmi şəkildə bəyan edilməyə də, bu ölkənin Azərbaycandakı səfirinin Şəhidlər Xiyabanını ziyarət edən diplomatlar arasında olmaması diqqət çəkib.

Qeyd edək ki, konfrans Bakı Təşəbbüs Qrupu (Baku Initiative Group) tərəfindən təşkil edilib. Tədbirin əsas məqsədi Hindistan hökumətinin etnik və dini azlıqlara, xüsusilə sikhlərə qarşı həyata keçirdiyi repressiv, diskriminativ və zorakılıq siyasətinin nəticələrini beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırmaq olub.

Konfransda Pəncab əyalətinin İnsan Hüquqları və Azlıqlar naziri Rameş Singh Arora, eləcə də Kanada, Böyük Britaniya və ABŞ-dən sikhlər icmasının tanınmış nümayəndələri iştirak ediblər. Tədbirə həmçinin beynəlxalq beyin mərkəzlərinin rəhbərləri, xarici universitetlərin insan hüquqları üzrə alimləri və Hindistanda baş verən zorakılıqların birbaşa qurbanı olmuş şəxslər qatılıblar.

Hindistanın xarici siyasətində Bakıya mənfi münasibəti yenilik deyil. Ermənistanı dəstəkləməklə Hindistan açıq-aydın, Azərbaycan və Türkiyə ilə yanlış qarşıdurma kursu seçib. Kəşmir məsələsində Bakı açıq şəkildə Pakistanı dəstəkləyir ki, bu da Hindistanın narazılığına səbəb olur. O səbəbdən Azərbaycanın BRİKS-ə üzvlüyünə qarşı çıxır.

Qeyd edək ki, bugünlərdə Hindistan Ermənistanı “Pınaka” idarə olunan raketlərinin ilk partiyasını göndərüb. İrəvan əvvəllər Yeni Dehli ilə idarə olunan raketlər və digər müdafiə avadanlıqları da daxil olmaqla dörd Pınaka MLRS batareyası-

lah müqavilələrinin ümumi dəyərinin bütün tədarük müddəti ərzində 600 milyon dollara çatdığını bildirilir.

Milli Məclisin deputatı, Ana

nın islamofobiyanın geniş vüsət aldığı bir ölkə olduğunu vurğuladı: “Bakıda keçirilən “Hindistanda sikhlərə və digər milli azlıqlara qarşı irqçilik və zorakılıq: mövcud

ru və zəruri olduğunu bir daha sübut edir. Azərbaycan həmişə ədalətin, insan hüquqlarının və beynəlxalq hüququn yanında olub. Bu mövqe bizim xarici siya-

yə xidmət etmir. Bu, açıq geosiyasi avantürizmdir.

Hindistanın Ermənistanı dəstəkləməsi Azərbaycanın Pakistanla qardaşlıq əlaqələrini balanslaşdırmaq cəhdidir. Rəsmi Bakı bütün platformalarda İslamabadın Camu və Kəşmir məsələsində haqlı mövqeyini dəstəkləyir. Ən son Pakistan-Hindistan qarşıdurması bunun sübutudur. Bu işə birmənalı olaraq Modi hökumətini narahat edir. Lakin indiki situasiyada sülhə müxalif istə-

Yeni Dehlinin köhnə mərəzi - Hindistanın sancısı

Deputat: “Ermənistanın açıq şəkildə silahlandırılması Cənubi Qafqazda sülh və sabitliyə xidmət etmir”

Modi

Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalı “Yeni Müsavat”a açıqlamasında Hindista-

realıqlar” mövzusunda beynəlxalq konfrans kimlərsə narahat edirsə, bu, tədbirin nə qədər doğ-

sətimizin dəyişməz prinsipidir və heç bir təzyiqlə, narazılıqla kölgədə qala bilməz. Hindistanda etnik və dini azlıqlara, xüsusilə sikhlərə qarşı həyata keçirilən siyasət narahatverici səviyyədədir və bu mövzunun Bakıda müzakirə olunması Azərbaycanın qlobal ədalət və humanizm dəyərlərinə sadıqlılığının göstəricisidir. Azərbaycan həqiqəti demək cəsarətindədir.

Təəssüf ki, Hindistanın son illərdə Cənubi Qafqazla bağlı yürütdüyü siyasət ziddiyyətli və riskli xarakter alıb. Ermənistanın açıq şəkildə silahlandırılması, xüsusilə müharibədən çıxmış, revansizm düşüncəsi ilə yaşayan bir ölkəyə yüz milyonlarla dollar dəyərində hücum silahlarının verilməsi Cənubi Qafqazda sülh və sabitli-

nılən siyasi demarş uğursuzluğa məhkumdur.

Azərbaycan torpaqlarını işğaldan azad etmiş, regional sülhün əsas memarına çevrilmiş bir dövlətdir. Biz əməkdaşlıq tərəfdarıyıq. Ancaq sülhün qarşısında silah dilini seçənləri də səssiz müşahidə edəcək xalq deyilik.

Azərbaycan heç kimin daxili işlərinə qarışmır. Amma insan hüquqlarının pozulması, etnik və dini ayrı-seçkilik artıq bəşəri problemdir və buna biganə qalmaq mümkün deyil. Və Hindistan islamofobiyanın geniş vüsət aldığı bir ölkədir. Olduqca qürurvericidir ki, rəsmi Bakı bu məsələdə vicdanın səsinə ifadə edən platformaya çevrilib”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
Musavat.com

Qiyam yatırıldı - İran etirazçıları məyusdur

“The Guardian” yazır ki, təzyiqlər səbəbindən azalan etirazların iştirakçıları özlərini xəyanət olunmuş hiss edirlər

İranda ötən ilin 28 dekabrında kütləvi etirazlar başladıqdan sonra ABŞ Prezidenti Donald Tramp İran rejiminə hücum etməklə hədələdi. Artıq bu ilin 2 yanvarında o, ABŞ-nin etirazçılara kömək edə biləcəyini açıq şəkildə bildirdi və 13 yanvarda birbaşa hökuməti devirməyə çağırdı. Eyni zamanda “kömək yoldadır” söylədi. Lakin ABŞ-nin İrana hələlik heç bir hücumu olmayıb.

“Washington Post” və “Axios” qəzetləri Trampın ən azı indilik niyə İrana hücum etməkdən çekindiğini araşdırıb. “Axios” və “The Washington Post”un məlumatına görə, 14 yanvarda həm Ağ Ev, həm də Yaxın Şərq Trampın hücum əmrini verəcəyini gözləyirdi. İran hava məkanını bağladı. Şəxsi heyət Yaxın Şərqdəki əsas ABŞ hərbi bazasından təxliyə olunmağa başladı. Əmrin prezidentin milli təhlükəsizlik qrupu ilə günüortadan sonrakı görüşündən sonra verilməsi gözlənilirdi. Lakin heç bir əmr verilmədi. (Ayna.az)

“Tramp vəziyyəti izləməyə davam etmək istəyirdi”, - deyə bir mənbə “Axios”-a bildirib.

“The Washington Post” qəzetinin məlumatına görə, 14 yanvarda - İrana zərbə endirmək əmrinin gözlənilmədiyi gün - Uittkoff Trampa İran hakimiyyətindən etirazçıların kütləvi

edamlarını “gərginliyin azalması əlaməti olaraq dayandırdıqları” barədə mesaj çatdırdı. ABŞ prezidenti daha sonra İrandakı vəziyyəti daha barışdırıcı tonda şərh edərkən bu mesajı istinad etdi. Bəlkə də Tramp jurnalistlərin İran rejiminə qarşı təhdidlərinin niyə yerinə yetirilməməsi ilə bağlı suallarını cavablandırarkən bununla simasını xilas edəcəyini düşünürdü. Lakin onu İrana zərbə endirməkdən imtina etməyə məcbur edən əsas səbəblər, görünür, daha pragmatik idi.

Elə həmin gün, 14 yanvarda Tramp İsrailin baş naziri

Benyamin Netanyahuya zəng etdi. Netanyahu xəbərdarlıq etdi ki, İsrail 2025-ci ilin yayında İranla 12 günlük müharibədən hələ də özünə gələ bilməyib və Tehranın Vaşinqtonun hücumuna mümkün hərbi cavabına hazır deyil. ABŞ-nin Yaxın Şərqdəki digər müttəfiqləri - Səudiyyə Ərəbistanı, Qətər və Misir də narahatlıqlarını ifadə etdilər. Onlar Ağ Evi İrana qarşı hərbi əməliyyatlardan çekinməyə çağırırdılar, çünki bunun regionda sabitliyi pozacağına inanırdılar.

Pentaqonun ABŞ-nin hazırda Yaxın Şərqdə İranın

əks-hücumunu dəf etmək üçün kifayət qədər hərbi gücə malik olmadığı barədə qiymətləndirməsi də əhəmiyyətli rol oynadı: son günlərdə Venesuela Prezidenti Nikolas Maduroya qarşı təzyiq kampaniyasının bir hissəsi olaraq Karib dənizində böyük dəniz qüvvələri cəmləşib.

Lakin bəlkə də güc tətbiqinə qarşı əsas arqument bunun İrandə sürətli rejim dəyişikliyinə səbəb olacağına dair zəmanətlərin olmaması idi.

“The Washington Post” qəzetinin məlumatına görə, Tramp ona təklif olunan hərbi variantların istənilən nəticəni

verəcəyinə və bütün Yaxın Şərq bölgəsi və özünün “qüsursuz” nüfuzu üçün problem yaratmayacağına əmin deyildi.

“Etirazlar İrandə rejim dəyişikliyinə səbəb olacaqmı? Cavab qəti şəkildə “yox”dur. Hücumun mənfi nəticələri rejimi cəzalandırmaq baxımından istənilən faydadan daha çox olacaq. Nəticədə, hamısı xərc-fayda təhlilidir”, - Ağ Evə yaxın mənbə qəzetə bildirib.

Mənbələr araşdırma apararaq nəşrlərə bildiriblər ki, Tramp hazırda İran rejiminə qarşı hücum etməyi dayandırır, lakin bu seçim hələ də istisna edilmir. Buna baxmayaraq, “The Guardian” yazır ki, təzyiqlər səbəbindən azalan İran etirazlarının bir çox iştirakçısı özlərini xəyanət olunmuş hiss edirlər.

“İran xalqı ona etibar etdi. Əgər Tramp bu qəddar rejimə qarşı heç nə etməsə, bu etibar itiriləcək”, - deyə İsfahandakı etirazlar zamanı yaxın dostu öldürülən Kanadada yaşayan iranlı Əzəm Canqravi qəzetə verdiyi açıqlamada bildirib. Deyib ki, “bu, etirazçıları sarsıdacaq. İran xalqı kimin yanında olduğunu və kimə arxasını çevirdiyini unutmayacaq”.

“Nə qədər aciz olduğumuzu düşünürəm: qurtuluşumuz və azadlığımız üçün başqa bir ölkənin bizə hücum etməsi

üçün dua edirik. Amma indi içim qəzəblə doludur. Düşünürəm ki, Tramp yenidən yolundan geri çəkilib və İran gənclərinin həyatını “satıb”, - Türkiyədə yaşayan iranlı Anahita deyib.

Anonim Avropa rəsmisinin sözlərinə görə, bir çox iranlı ABŞ prezidentinin hökuməti dəyişdirməyə kömək edəcəyinə inanırdı və hələ də inanır. “Əgər bu baş verməsə, Tramp tarixə “İran vətəndaşlarını nümayişə təhrik edən və kömək vəd edən, lakin onları tək qoyan” şəxs kimi düşə bilər”, - deyə rəsmi “The Washington Post” qəzetinə bildirib.

Trampın sözlərinin İrandakı etirazlara və rejimin onlara qarşı qəddar reaksiyasına təsirini qiymətləndirmək çətinidir. Lakin onlar, şübhəsiz ki, İran hakimiyyətinin ictimai ritorikasına təsir edib. Yanvarın 17-də ali rəhbər Ayətullah Əli Xamenei Trampın minlərlə iranlının ölümündə günahkar olduğunu və onları iğtişaslara “təhrik etdiyini” bildirdi.

Tramp ayətullahı “xəstə adam” adlandıraraq cavab verdi. O Xameneiyə dedi: “Ölkənin fəaliyyət göstərməyə davam etməsi üçün - hətta çox aşağı səviyyədə belə - rəhbərlik nəzarəti qorumaq üçün minlərlə insanın öldürülməsinə deyil, yaxşı idarəetməyə diqqət yetirməlidir”.

İranlı insan haqları fəallarıнын məlumatına görə, 18 yanvar tarixinə qədər İrandə etirazlarda ən azı 3900 nəfər ölüb. Yanvarın 19-da anonim İran rəsmisi ən azı 5000 insanın öldüyünü deyib.

□ **“Yeni Müsavat”**

Ramiz Mehdiyevin kadrları MSK-dan çıxarılır

Mərkəzi Seçki Komissiyası və aşağı seçki komissiyalarının fəaliyyət müddətinin bitməsinə 4 ay qalıb. Seçki Məcəlləsinin tələbinə görə, aprel ayında Mərkəzi Seçki Komissiyası yenidən formalaşdırılmalıdır.

Musavat.com-un xəbərinə görə, Yeni Azərbaycan Partiyasını və bitərəf deputatları MSK-da təmsil edən üzvlərin ən azı 50 faizi vəzifələrini itirəcəklər.

Aprel ayında YAP və bitərəf deputatlar tərəfindən Milli Məclisə təsdiq üçün təqdim ediləcək siyahıda hazırda MSK-nın üzvü olan şəxslərin bir çoxunun adı olmayacaq. MSK-nın yarısı yeni şəxslərdən ibarət olacaq.

Yeni tərkibdə sürpriz isimlərin də yer alacağı bildirilir. Artıq hakim partiya rəhbərliyinin MSK-nın yeni tərkibi ilə bağlı müzakirələr apardığı və ilkin nəticələrə gəlinməsi də söylənilir.

Musavat.com xəbər verir ki, MSK-nın, bunun ardınca dairə seçki komissiyalarının tərkibinə əl gəzdirilməsində Ramiz Mehdiyev amili də rol oynayacaq.

Ramiz Mehdiyevə cinayət işi açıldıqdan sonra 125 seçki dairəsinin sədrilərindən kimlərin Mehdiyev klanına yaxınlığı araşdırılıb. Araşdırma nəticəsində DSK sədriləri sırasında çoxlu sayda mehdiyevçi olduğu aşkarlanıb. MSK üzvləri barədə ciddi araşdırmaya ehtiyac duyulmayıb. Çünki MSK üzvlərindən kimlərin vaxtilə Ramiz Mehdiyevin siyahısı ilə seçildiyi yuxarılara əvvəldən məlumdur. MSK-nın tərkibində bu dəfə mehdiyevçilər olmayacaq.

□ "Yeni Müsavat"

Prokurorluq sistemində "təmizləmə"

Yanvar ayının 21-də baş prokuror, I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri Kamran Əliyevin rəhbərliyi ilə Bakı şəhərinin prokurorluq orqanları tərəfindən 2025-ci il ərzində cinayətkarlığa qarşı mübarizə, istintaq işi, prokuror nəzarəti sahələrində görülmüş işlərin vəziyyəti və qarşıda duran vəzifələrin müzakirəsinə həsr olunmuş geniş əməliyyat müşavirəsi keçirilib.

Müşavirədə çıxış edən Bakı şəhər prokuroru Elşən Abbasov qeyd edib ki, 2025-ci il ərzində paytaxtın prokurorluq və daxili işlər orqanları üzrə cəmi 14.104 cinayət hadisəsi törədilibki, onların 93,4%-nin açılması təmin olunub.

Bakı şəhərinin daxili işlər orqanları ilə birlikdə qarşılıqlı işgüzar münasibətlər qurulmaqla həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində 2025-ci ildə törədilən 39 qəsdən adam öldürmə cinayətlərindən və 19 qəsdən adam öldürməyə cəhd cinayətlərinin hamısının, həmçinin ötən illərdən bağlı qalan 2 qəsdən adam öldürmə və 1 qəsdən şəxsin ölümünə səbəb olan ağır xəsarət yetirmə cinayətlərinin açılması təmin edilib.

Paytaxtın daxili işlər orqanlarında 5484 cinayət işinin istintaqı tamamlanaraq, 4312 işin məhkəmələrə göndərilməsi təmin olunub.

Xidməti, icra və əmək intizamının pozulması hallarına qarşı tələbkarlıq artırılıb, belə ki, şəhər prokurorluq orqanları əməkdaşlarından ümumilikdə 6 nəfər intizam məsuliyyətinə cəlb olunub, onlardan 2 nəfər prokurorluq orqanlarından xaric edilib, 1 nəfər isə tutduğu vəzifədən azad olunub.

Ötən həftə Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamla "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin (ASCO) İdarə Heyətinin sədri Rauf Vəliyev vəzifəsindən azad edildi.

Rauf Vəliyevin işdən azad olunmasını şərtləndirən ən mühüm amil kimi Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinə məxsus gəmilərin beynəlxalq sanksiyalara məruz qalması hesab oluna bilər. Belə ki, QSC-nin hesabatına görə, 2025-ci il ərzində Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinə məxsus və birgə sahibliyinə olan ümumilikdə beş gəmi Rusiyaya məxsus xam neftin daşınması iddiası ilə beynəlxalq sanksiyalara məruz qalıb.

Məlumatla görə, bu gəmilərdən 2-si birbaşa ASCO-nun balansındadır, 3 gəmi isə şirkətin birgə müəssisəsi olan SA Maritime AFZECO vasitəsilə ortaq mülkiyyətdədir. Sözügedən gəmilər Avropa İttifaqı, Böyük Britaniya və Kanadanın sanksiya siyahılarına daxil edilib.

ASCO rəhbərliyi bu məsələdə sanksiya tələblərinin pozulmadığını əsaslandırmaq üçün hüquqi apelyasiya prosesinə başladığını açıqlayıb. Lakin nəticələrin və vaxt çərçivəsinin qeyri-müəyyən qalması şirkətin həm əməliyyat, həm də maliyyə perspektivlərinə risk kimi qiymətləndirilir.

Müşahidəçilərə görə, belə bir həssas dövərdə rəhbərliyin dəyişdirilməsi hökumətin risklərin idarə olunması baxımından verdiyi siyasi-institusional mesaj kimi də oxuna bilər. Bu addım həmçinin 2024-cü il üzrə maliyyə hesabatında yer alan məqamlar, 2025-ci ildə üzləşdiyi problemlər fonunda ASCO-nun idarəçiliyindəki çox ciddi problemlərin ölkə rəhbərliyinin diqqətini cəlb etdiyini göstərir.

Qeyd edək ki, ASCO dövlətin dəstəklədiyi iri müəssisələrdən biridir. 2014-cü ildə Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi və SOCAR-ın neft donanmasının birləşdirilməsi yolu ilə yenidən təşkil olunub. Şirkət Xəzər dənizində ən böyük donanmaya malikdir - Xəzəryanı ölkələrin heç birinin onun qədər böyük donanması yoxdur. Rəsmi məlumata əsasən, ASCO-nun nəqliyyat donanmasının tərkibində 56 gəmi, o cümlədən 23 tanker, 13 gəmi-bərə, 16 quru yük gəmisi, 2 Ro-Ro tipli gəmi, 2 Ro-Pax tipli gəmi var.

Məlumdur ki, son illərdə Xəzər dənizi ilə yükdaşıma kəskin şəkildə artır. Lakin gözlənilməyən əksinə olaraq, ASCO-nun gəlirləri yükdaşımanın artım sürətindən ciddi şəkildə geri qalır. Bunun səbəbi isə onun

Baş gəmiçinin "batmasının"

əsas səbəbi - okeanlar..

FHN-in yoxlamaları prosesin Rauf Vəliyevin vəzifədən alınması ilə bitməyəcəyini göstərir

2024-cü ildəki maliyyə fəaliyyətinə dair hesabatından aydın görünür. Hesabata əsasən, ASCO 2024-cü ili cəmi 4,495 milyon manat xalis mənfəətlə başa vurub. Bu, 2023-cü ilə nisbətən 3 dəfə azdır. 2025-ci il yanvarın 1-nə ASCO-nun aktivləri 1 milyard 826,603 milyon manat olub ki, bu da bir il əvvələ nisbətən 5,1 faiz çoxdur. Hesabat dövründə səhmdar cəmiyyətinin öhdəlikləri 82,9 faiz artaraq 559,495 milyon manata çatıb, balans kapitalı isə 11,5 faiz azalaraq 1 milyard 267,108 milyon manata enib.

ASCO-nun hesabatında diqqəti cəlb edən daha bir məqam yükdaşıma gəlirlərinin 52 faizinin icarədən əldə olunması, daşımanın 48 faizinin bilavasitə şirkətin özü tərəfindən daşınmasıdır. Mütəxəssislərə görə, Xəzər dənizində ən böyük yükdaşıma donanmasına malik şirkətin yükdaşıma məqsədi ilə ən rahatı seçilib: Gəmiləri taym çarterə və berbout çarterə vermək. Xəzərdəki gəmiləri taym çarter və berbout çarterə vermək şəxsi maraqlara xidmətdən başqa heç bir məqsəd daşıyır. Qara dəniz hövzəsində taym çarter

və ya berbout çarteri anlamaq olar. Xəzərdə Gəmiçilik əsas oyunçudur, rəqabət azdır. Ona görə də reys çarterin payının 48 faiz olması gülməlidir.

Belə görünür ki, ASCO-nun xarici sularda yük axtarmaq əvəzinə tankerlərini icarəyə verməyə köklənməsi 5 tankerin sanksiyaya siyahılarına düşməsinin başlıca səbəbidir. Dövlətə məxsus tankerləri icarədə, daşınacaq yükləri tam araşdırmadan icarəyə verməklə ASCO həm özünün timsalında Azərbaycan dövlətini irihəcmli gəlirdən məhrum edib, həm də beynəlxalq səviyyədə nüfuzuna böyük zərbə vurub.

Yeri gəlmişkən, ötən il Fövqəladə Hallar Nazirliyi ASCO-da ciddi təhlükəsizlik pozuntuları aşkarlayıb. Açıqlanan məlumata görə, FHN-in Sənayedə İşlərin Təhlükəsiz Görülməsi və Dağ-mədən Nəzarəti Dövlət Agentliyi tərəfindən keçirilən yoxlama zamanı ASCO-ya məxsus gəmilərlə təhlükəli yüklər daşındığı və həmin gəmilərin dövlət reyestrindən qeydiyyatdan keçirilmədiyi müəyyənənib. Bundan başqa, ASCO-nun donanmasında keçirilən yoxlama zamanı bəlli olub ki, donanmanın Zığ, Pirallahı və Qaradağ ərazisində istismarda olan hidrotexniki qurğuların (gəmilərin yanılma körpülərinin) texniki cəhətdən saz və təhlükəsiz olmasının təmin edilməsi ilə əlaqədar lazımi tədbirlər həyata keçirilməyib.

Eyni zamanda müəssisənin balansında olan gəmilərin texniki təhlükəsizlik bəyannaməsi və ekspertizası mövcud olmayıb, hidrotexniki qurğuların istismar heyətinin ixtisas dərəcələrinin artırılması təmin edilməyib.

Yoxlama zamanı o da bəlli olub ki, kranın təhlükəsiz istismarına və texniki sağlamlığına cavabdeh şəxslərin təyin olunması barədə əmr yoxdur. Nöqsanlardan biri də kranda texniki şəhadətləndirmə aparılmamasıdır. Eyni zamanda kranın istismar müddətinin bitdiyi, növbəti istismara yararlılığını təyin etmək məqsədilə diaqnostik müayinədən keçirilmədiyi də yoxlama zamanı üzə çıxan nöqsanlardır.

Agentlik tərəfindən ASCO barədə İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 276-1-ci maddəsi üzrə protokol tərtib edilərək məhkəməyə göndərilib. Səbəyl Rayon Məhkəməsinin qərarına əsasən, ASCO 5 min manat məbləğində cərimələnib.

FHN-in bu yoxlamalarının ASCO tankerlərinin sanksiya siyahısına salınmasından sonraya təsadüf etməsi prosesin R.Vəliyevin vəzifədən alınması ilə bitməyəcəyini göstərir. Böyük ehtimalla, müəssisədə digər qurumlar tərəfindən də yoxlamalar aparılacaq. Bu yoxlamaların nəticəsi olaraq R.Vəliyev və digər ASCO rəsmiləri barədə daha ciddi addımların atılması istisna olunmur.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

“Yeterincə çox şeylər yaşadım. Bundan sonra vaxtımı otağıma qapanaraq, inanlı uşaqlarımızın xoşlarına gələcək hekayələr uydurmaqla keçirəcəyəm. Sırası üçün dünyanın başlanğıcı, cənnət və cəhənnəm haqqında min bir hekayə uydurmağım gərəkdir. Heç bir şey həqiqət deyil, hər şey mübhəm... Lakin bunun mexanizminin iplərini əllərində tutaraq sirli düşüncələrimizi özümü saxlamalıyıq...”.

Bu, həşşaşilərin lideri Həsən ibni Səbbahın son sözləri olur və qapılarını mövcud

İki “qoç”un başı bir qəzadə:

Yaxın Şərqi nəhəng fars və yəhudi kəşfiyyatları necə yaranıb, fəaliyyətləri və “hansı daha güclüdür” sualı...

dünyaya əbədi bağlayaraq, öləne qədər öz hücrəsinə - İranın Elbrus dağlarının zirvəsində yerləşən Əlamut qalasına çəkilir. Və bir də heç vaxt otağını tərk etmir. Həsən Səbbah haqda geniş yazı bilərəm, dərin və cəlbədicə mövzudur. Lakin bugünkü araşdırmamızda Həsən Sabbaha xitabımızın bir səbəbi var - onun İslam tarixində ilk kamikadze təşkilatını yaratmasıdır.

Həşşaşilər və ETTELAT

Sultanlara, krallara “qan udduran” bu gizli, sirlərlə dolu kəşfiyyat - sui-qəsd hərəkatının və İsmaili təriqətinin lideri Həsən Sabbah bəlkə də bu gün İranın ETTELAT-ının yaranmasının təməlini qoyub, yaxud da o ənənə həzrətdə fərqli formasiyada fəaliyyət-dədir. Bəli, məhz Elbrus dağlarındakı Əlamut qalasından çıxan həşşaşilər Səlcuq sultanının sarayından tutmuş Bavariya kralının az qala yataq otağına qədər sızmağı, məlumat öyrənməyi, “verbovka”-nı bacarırdı. Yeri gəlmişkən, Sabbahın ilk əməliyyatçısı aralı (yəni azərbaycanlı - E.S.) Tahir olub. Hazırda isə İran kəşfiyyatçıların hədəfi sultanlar, padşahlar, krallar deyil, İsrail casuslarını tapmaq, yaxud o ittihazları həbs etmək və yəhudi xarici kəşfiyyatı olan MOSSAD-la mübarizə aparmaqdır. Ona görə də İranda baş verən son hadisələr bu gün Yaxın Şərqdə iki nəhəng kəşfiyyat xidmətinin burun-buruna gəldiyini həm də gözəl önünə sərir. Bəs kimdir daha qüdrətli və ETTELAT-la MOSSAD necə yaranıb, bax, bu iki təşkilatla bağlı maraqlı məlumatları sizinlə bölüşmək istəyirik. Xüsusən də son baş verənlər fonunda İsrailin kəşfiyyat xidməti MOSSAD-ın rəhbəri David Barnea İrandakı vəziyyət-

ETTELAT və MOSSAD

lə bağlı məsləhətləşmələr məqsədilə ABŞ-yə səfər edibse, bu faktın özü kifayət qədər diqqətçəkicidir.

İran kəşfiyyatı adamları necə ələ alır?

Əgər mövzuya İrandan başlamışıqsa, gəlin əvvəlcə elə ETTELAT-la da davam edək. İlk növbədə demək lazımdır ki, bu təşkilatın adı elə Azərbaycan türkcəsində “məlumat” adlanır. Yeni ETTELAT “ittiləat” - “məlumat” anlamı verir. Bu təşkilatın “Hüseyniyyun” qruplaşması da Azərbaycanda az pislilik etməyib - ideoloji təbliğatda, sosial media üzərindən destruktiv işlər, “verbovka” və s.

İran kəşfiyyatının əsasını təşkil edən güclü ideoloji əsaslar olduğu məxfi qrif altında deyil və beynəlxalq ictimaiyyətə bellidir. Heç İran özü də bunu gizlətmir və aşkar şəkildə həmin ideyaları insanların dini inanclarının istismar edilməsi üçün yönəldir. Bu xətt İrana proksi qüvvələr formalaşdırmaq, İslam coğrafiyasında dövlətlərə təzyiq etmək metodlarını yaratmaq və inkişaf etdirmək üçün lazımdır. İran kəşfiyyatının ana bazasında, əsasən müsəlman arealında ölkənin klerikal-bürokratik zümresinə sorğusuz itaət edə biləcək kütlə ərsəyə gətirmək dayanır.

Tərəfdar toplandıqdan sonra isə inanc, İslam adı altında İranın maraqlarını təmin edəcək addımlar atılır, kütlələrdən İran kəşfiyyatının büdcəsinə xeyir verən xümslər toplanılır və həmin pullar dövrüyə buraxılır. Qısası, İrana xüms adı ilə göndərilən mil-

yonlar kəşfiyyatın - ETTELAT-ın xəzinəsinə daxil olur.

ETTELAT-ın 4 əsas taktikası

ETTELAT son illər xarici ölkə vətəndaşlarından ibarət şəbəkə yaradıb və onları yəhudi iş adamlarını öldürmək üçün təlimatlandırır. Yeni xaş-xaşılərdən qalma metodlar dəyişməyib. MOSSAD-ın keçmiş əməkdaşı Haim Tomer bunu daha aydın izah edir. Tomer deyir ki, İranda çoxlu kəşfiyyat orqanları var və onların ölkə hüduqlarından kənarda fəaliyyət göstərən alt təşkilatları mövcuddur. Onun sözlərinə əsasən, İran kəşfiyyatının iş rejimini dörd əsas xətlə xarakterizə etmək olar.

Birinci xətt inkarçılıqdır. Daha dəqiqi, İran xarici ölkə vətəndaşlarından ona görə istifadə edir ki, onlar ifşa ediləndə asanlıqla “bu, bizim kəşfiyyatın adamı deyil” deyə bilsin. İkinci istiqamət - səfirliklər, böyük şirkətlər, ciddi şəkildə qorunmayan böyük obyektlərə qarşı hücumların həyata keçirilməsidir. Bu, onlar üçün çox mürəkkəb olmayan əməliyyat planı hazırlamasına gətirib çıxarır. Təcrübəsini bölüşən Tomerinin dediyinə görə, üçüncü xətt belədir ki, İran elə ölkələrdə kəşfiyyat-pozuculuq fəaliyyəti hazırlayır ki, agentura şəbəkəsi ifşa ediləndə, Tehranın strateji maraqlarına xələl gəlməsin.

Sonuncu, dördüncü xətt isə uzun sərhədləri - dəniz və ya quru sərhədləri olan ölkələrə tapmaqdır ki, onların xalqlarının inancına rahatlıqla sızma bilsinlər və lazımi alətləri keçir-

rə bilsinlər. Təbii ki, İran maksimum şəkildə çalışır ki, agentləri tutulmasın. Ancaq bu istəyin “müqəddəslik dozası” əməliyyatın xarakterinə görə dəyişir. Qeyd edək ki, Kəşfiyyat Nazirliyi (Vəzarat-e Ettefat) 1984-cü ildə yaradılıb. Bu qurum SAVAK (inqilabdan əvvəlki əsas təhlükəsizlik təşkilatı) ləğv edildikdən sonra yaradılıb, birbaşa ali dini liderə tabedir və daxili-xarici təhlükəsizlik, eləcə də kibertəhlükəsizlik kimi sahələri əhatə edir.

“Haganah”la başlanan gizli yol

Onun əzəli rəqibi olan MOSSAD-a gəlincə, bələğət-siz, heç bir tərifi ehtiyac olmayan dünyanın bir nömrəli kəşfiyyat xidmətlərindən biri adlandırmaq olar. MOSSAD-ın arxa planında ərəblərdən “qorxu” yatırdı. 1917-ci ildə yayımlanan və Fələstin torpaqlarında yəhudi dövlətinin qurulmasını dəstəkləyən Balfour deklarasiyasından bu yana Orta Şərqdə vəziyyət gərginləşmişdi. İsraililə ərəblərlə olan mübarizələrinin ilk vaxtlarında ibrancə “müdafiə” mənasına gələn “Haganah” adlı kəşfiyyat sistemi qurulmuşdu. “Haganah” İsrailin müstəqilliyi uğrunda maneə olan ərəblərə və ingilislərə qarşı hər cür terror imkanını səfərbər etmişdi. Bu arada ərəblər də, ixtilafın işlərini asanlaşdırma biləcəyini düşünərək yalan xəbərlərdən və propaqandadan ibarət “Haganah” siyasi şöbəsi qurulmuşdu.

İsrailin 1948-ci ildə müstəqil bir dövlət olaraq tanınmasının ardından ölkənin ilk baş naziri olan David Ben

Gurion 2 mart 1951-ci ildə ərəblərə qarşı dağınıq şəkildə fəaliyyət göstərən kəşfiyyat qurumlarının bir dam altında toplanması əmrini verdi. Beləliklə, dünyanın kimlə görə isə “ən güclü”, kimlərə görə isə “ən qorxunc”, amma paralel olaraq ən çox reklam edilən kəşfiyyat təşkilatı olan MOSSAD-a gedən yollar açıldı. İsraili belə bir coğrafiyada rahat yaşatmaq kimi missiyaya sahib xidmət orqanı 1951-ci ildə MOSSAD (Ha-Mossad Le-Modin Uik-Tafkidim Meyuhadim - Özel Məsələlər və Kəşfiyyat Təşkilatı) adıyla işə başladı. MOSSAD tərkibində özəl əməliyyatları gerçəkləşdirən MASSADA adlı qurumla yanaşı, 1960-cı illərdə formalaşan elmi-kəşfiyyat bölməsi “LAKAM” da var. Dünyanın dörd bir tərəfindəki texnoloji sirləri İsrailə çatdırmaqda məsul olan LAKAM 1968-ci ildə fransız “Miraj” döyüş təyyarələrinin planlarını əldə edərək bu barədə iddiasına nail olmuşdu. Bununla yanaşı, MOSSAD-ın tərkibində AI adlı bir başqa qrup da mövcuddur. Sadəcə, ABŞ-də fəaliyyət göstərən AI-in missiyası bu ölkənin texnoloji sirlərinə yiyələnməkdir.

MOSSAD-la yanaşı, daxili kəşfiyyat sistemi “Şin Bet” də (Ümumi Müdafiə Qurumu) qurulmuşdu. İngiltərədəki MI-6 və Amerikanın FBI-na bənzər missiyası olan “Şin Bet” “dəstək” və “əməliyyat” olaraq iki bölmədən ibarətdir. Dəstək bölümü əməliyyatların logistikası və sorğulama taktikalarına cavabdehdir.

“Əməliyyat” hissəsi isə dövlət adamlarını, elçiləri, İsrailin müdafiə mərkəzlərini qoruyur, qonşu ərəb ölkələrindən sızmaları əngəlləyir və əks-kəşfiyyat əməliyyatları hazırlayır.

İçindən heç vaxt “köstəbək” çıxmayan İsrailin kəşfiyyat qurumları bunlarla bitmir. Bir də hərbi kəşfiyyatla maraqlanan və “Kəşfiyyat Qanadı” mənasına gələn AMAN (Agah ha-Modi) da var. AMAN-nın vəzifəsi ərəb ordularına haqqında bilgi toplamaq və toplanan bilgiləri analiz etməkdir. Təşkilat “Toplama” və “İstehsal” adlı iki bölmədən ibarətdir. Burada işləyən minlərlə yaxşı yetişmiş üzv digər ölkələrdən ələ keçirilən bilgi və sənədləri analiz edərək reportlar şəklində dövlətə təqdim edir. AMAN tərkibində eyni zamanda sərhədlərdən kənarda əməliyyatlar üçün istifadə edilən Sayaret Matkol adlı xüsusi qrup da var.

MOSSAD-ı digərlərindən ayıran əsas özəlliyi bu günə qədər tərkibindən heç bir “köstəbəyin” (başqa kəşfiyyatda işləyənin) çıxmamış olmasıdır. Bu uğurda seçilən agentlərin ifrat dərəcədə millətçi olması və eyni zamanda MOSSAD-ın “xainləri harada olursa-olsun tapacağıq” imicinin payı çox böyükdür. Təşkilatın uğur faktorlarından digəri də əlindəki KİV-lərin imkanlarından məharətlə istifadə edib “Yenilməz MOSSAD” inancını formalaşdırmasıdır. Qeyd edək ki, MOSSAD rəhbəri birbaşa baş nazirə tabedir. Qurumun büdcəsi isə gizlidir. Beləliklə, “yəhudi, yoxsa fars kəşfiyyatı daha geniş imkanlara malikdir” sualına cavab tapmaq mürəkkəbdir. Çünki imkanları, yanaşmaları və taktikaları fərqlidir...

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”ın redaktoru

Son günlər Şamaxı və Ağsu rayonlarında qeydə alınan ardıcıl zəlzələlər cəmiyyətdə yenidən narahatlıq yaradıb. Sosial şəbəkələrdə “böyük zəlzələ gözlənilirmi?”, “yaşadığımız evlər nə dərəcədə təhlükəsizdir” kimi suallar tez-tez səslənir.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin (RSXM) baş direktoru Qurban Yetirmişli bildirir ki, təkcə ötən il ölkə ərazisində təxminən 6 min

Ən təhlükəsiz ölkələr sırasında 41-ci yerimiz

Əvvəlki illərlə müqayisədə sıralamada daha da irəliləmişik

Azərbaycan səyahət üçün ən təhlükəsiz ölkələr sırasında yer alıb. “World Travel Index” tərəfindən açıqlanan reyting siyahısında Azərbaycana da yer verilib. Reyting cədvəli dünya üzrə səyahət təhlükəsizliyi baxımından ən yüksək göstəricilərə malik ölkələri əhatə edir. Qiymətləndirməyə əsasən, Azərbaycan 193 ölkə arasında 41-ci pillədə qərarlaşıb və turistlər üçün təhlükəsiz istiqamətlərdən biri kimi göstərilir.

Əbu-Dabi isə yenə dünyanın ən təhlükəsiz şəhəri seçilib. Bu barədə “Numbeo” tərəfindən dərc edilən beynəlxalq hesabatda məlumat verilib. Bildirilib ki, ora 2017-ci ildən bəri ardıcıl onuncu ildir ki, dünyanın ən təhlükəsiz şəhəri mövqeyini qoruyub saxlayır. Bu davamlı yüksək reyting Əbu-Dabinin təhlükəsizliyin, sabitliyin və həyat keyfiyyətinin təmin edilməsində qlobal liderliyini vurğulayır və onun əsas beynəlxalq məkan kimi mövqeyini sübut edir.

Turizm üzrə ekspert Ceyhun Aşurov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışır: “Təhlükəsizlik turizm üçün ən vacib şərtlərdən biridir. İnsanlar səyahət edən zaman getdikləri ölkənin təhlükəsiz olmasından əmin olmaq istəyirlər. Bu mənada Azərbaycan ilk sıralardadır. Düşünürəm ki, ölkəmiz yaxşı mövqedədir. Hətta bunu ölkəmizə gələn turistlər də qeyd edirlər. Onlar bildirirlər ki, Bakı günün istənilən saati təhlükəsiz gəziləcək şəhərdir. Regionda siyasi gərginliyin olmasına baxmayaraq, Azərbaycanın daxilində təhlükəsizlik ciddi şəkildə qorunur. Bu baxımdan turistlər özlərini ölkəmizdə rahat hiss edirlər”.

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfərli deyir ki, 41-ci yerdə mövqeləşmək müsbət haldır: “Qiymətləndirmə aparılarkən təkcə Azərbaycandakı təhlükəsizlik nəzərə alınmır. Eyni zamanda qonşu ölkələr - Rusiya və İranda ki vəziyyət də qiymətləndirilir. İranda siyasi gərginlik yaşanır, Rusiya isə müharibə aparır. Bunlar Azərbaycanın qonşuluğundakı təhdidlər kimi qiymətləndirilir və bizim 41-ci yerdə olmağımıza təsir edir. Ermənistanla sülh müqaviləsi paraflanandan və daxildəki sabitlikdən sonra hansısa bir təhlükənin olduğunu söyləmək mümkün deyil. Ona görə də hansı sırada olmaq Azərbaycanın özündən çox yerləşdiyi coğrafiyadan asılıdır. Onu da qeyd edirəm ki, əvvəlki illərə baxanda sıralamada daha da irəliləmişik. Bu yaxşı nəticədir”.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

Bir neçə saniyənin hökmü - zəlzələyə necə hazırlaşmalı?

Mütəxəssislər bildirirlər ki, əsas təhlükə tikintinin keyfiyyəti və insanların fəvqəladə vəziyyətə hazır olmamasıdır

yeraltı təkan qeydə alınıb. Onlardan cəmi 19-u əhali tərəfindən hiss olunub. Bu göstərici bir tərəfdən Azərbaycanın seysmik baxımdan aktiv ərazi olduğunu təsdiqləşə də, digər tərəfdən təşviş üçün əsas olmadığını göstərir.

Q.Yetirmişli qeyd edir ki, ilin əvvəlindən indiyədək də bir neçə zəlzələ baş verib. Hətta Orta Kür zonasında və Cəlilabadda qeydə alınan yeraltı təkanları insanlar hiss etməyib. Gün ərzində orta hesabla 15-20 yeraltı təkan baş verir və onların əksəriyyəti təhlükəli xarakter daşıyır. Mütəxəssisin fikrincə, 3-4-5-6 ballıq zəlzələlər normal tikililər üçün təhlükə yaratmır, Azərbaycan

da isə 8-9 ballıq fəlakətli zəlzələnin baş verməsi real hesab edilmir.

Ancaq məsələ yalnız statistik rəqəmlərlə bitmir. Zəlzələ bir neçə saniyə çəkir və məhz həmin saniyələrdə verilən qərarlar insan həyatını xilas edə, yaxud faciəyə səbəb ola bilər. Təəsüf ki, Azərbaycanda zəlzələ zamanı düzgün davranış qaydaları ilə bağlı maarifləndirmə hələ də yetərli səviyyədə deyil. Bir çox hallarda insanlar panikaya düşür, liftdən istifadə edir, eyvandan tullanmağa cəhd göstərir və bununla da riski dəfələrlə artırır.

Mütəxəssislər bildirirlər ki, əsas təhlükə zəlzələnin özü yox, tikinti keyfiyyəti və insanların hazırlıqsızlığıdır.

Xüsusi ilə normativlərə uyğun tikilməmiş binalar potensial risk mənbəyi sayılır. Bu baxımdan şəhərsalma siyasəti, tikinti nəzarəti və köhnə yaşayış binalarının möhkəmləndirilməsi zəlzələ təhlükəsizliyinin əsas şərtlərindəndir. Digər vacib məqam isə insanların fərdi və ailə səviyyəsində hazırlıq dərəcəsidir.

Bes zəlzələyə necə hazırlaşmalıyıq?

Mütəxəssislərin fikrincə, sürüşkən və sonradan doldurulmuş, yeni yumşaq torpaqlı ərazilər zəlzələ zamanı daha çox zərər görür. Bu səbəbdən ev seçərkən belə ərazilərdən uzaq durmaq, möhkəm torpaq üzərində, tikinti norma və qaydalarına uyğun inşa edil-

miş, zəlzələyə davamlı binalara üstünlük vermək vacibdir.

Fəvqəladə Hallar Nazirliyinin məlumatına görə, evin daxili planlaşdırılması da təhlükəsizlik baxımından mühüm rol oynayır. Kitab rəfləri, şkaflar, divan və kreslolar mütləq şəkildə divara və ya döşəməyə sabitlənməlidir. Şkafların içindəki ağır əşyalar da risk yarada bilər. Bunun üçün əlavə kilid və qoruyucu vasitələrdən istifadə tövsiyə olunur. Zəlzələ zamanı çıxışı bağlaya biləcək mebellərin yeri əvvəlcədən dəyişdirilməlidir.

Hər bir ailə üzvü qazın, suyun və elektrik enerjisinin haradan və necə söndürüldüyünü bilməlidir. Evin dəhliz və çıxış hissələri artıq əşyalardan təmiz saxlanmalıdır.

Zəlzələnin ilk təkanlarını hiss etdikdə binanı təhlükəsiz tərk etmək üçün cəmi 10-15 saniyə vaxt olduğunu unutmamaq lazımdır. Evi tərk edərkən ehtiyat çantasını və mobil telefonu götürmək, qazı, suyu və elektrik enerjisini ümumi şəbəkədən söndürmək vacibdir. Açıq əraziyə çıxaraq bina və qurğulardan uzaq dayanmaq əsas şərtdir.

Əgər binanı qısa müddətdə tərk etmək mümkün deyilsə, evdə qalmaq daha təhlükəsizdir. Bu zaman liftdən istifadə etmək, təşvişə düşərək yüksək mərtəbədən tullanmaq qətiyyən olmaz. Yükdaşıyan divarların, beton sütunların yanında dayanmaq, mümkün olduqda dəmir ayaqlı masanın altına girmək tövsiyə edilir.

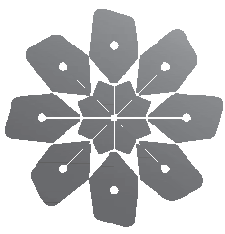
Diz üstə çökərək və ya böyrü üstə uzanaraq başın arxa hissəsini əllə qorumaq lazımdır. Yanınızda azyaşlı varsa, onu öz bədəninizlə qorumağa çalışın. Zəlzələ gecə vaxtı baş verərsə, kibrit və alışqan deyil, fənərdən istifadə edilməlidir.

Zəlzələ küçədə yaxalayıbsa, bina, elektrik dirəkləri, körpülər və sıldırımlı əra-

zılərdən uzaq duraraq açıq sahəyə çıxmaq lazımdır. Avtomobillə açıq ərazidə hərəkət edirsinizsə, maşını saxlayıb pəncərələri bağlayaraq təkanların bitməsinə gözləmək məsləhətdir. Əgər avtomobil binaların yaxınlığında varsa, onu tərk edib dərhal açıq sahəyə çıxmaq daha təhlükəsizdir.

Qurban Yetirmişli bildirir ki, məktəblərdə, iş yerlərində zəlzələyə hazırlıqla bağlı maarifləndirmə tədbirləri mütəmadi keçirilməlidir. Onun sözlərinə görə, Qarabağ bölgəsində də bu istiqamətdə maarifləndirmə aparılıb. Lakin görülməli işlər kifayət deyil və bu fəaliyyətlər daha geniş miqyasda davam etdirilməlidir.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musalav.com

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

Ötən il "Azərbaycan Uşaqlar Birliyi"nin sığınacağına yerləşdirilmiş 8 uşağın anasının valideynlik hüququndan məhrum edilməsi cəmiyyətdə ciddi müzakirələrə səbəb olub. "Yeni Müsavat" bildirir ki, bu barədə qurumun rəhbəri Kəmal Ağazadə məlumat yayıb. Faktın özü təkcə bir ailə faciəsi deyil, həm də cəmiyyətin sosial problemlərinin, ailə institutunda dərinləşən çatların və uşaqların müdafiəsi mexanizmlərinin necə işlədiyinin göstəricisidir.

Valideynlik hüququndan məhrumetmə ən ağır hüquqi sanksiyalardan biri hesab olunur və yalnız istisna hallarda tətbiq edilir. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin 64-cü maddəsinə əsasən, valideynlər aşağıdakı hallarda valideynlik hüquqlarından məhrum edilə bilərlər: valideynlik vəzifələrini yerinə yetirmədikdə; alimenti qəsdən ödəmədikdə; heç bir üzrlü səbəb olmadan uşağı doğum evindən və ya hər hansı müalicə, tərbiyə, əhəlinin sosial müdafiəsi müəssisəsindən, eləcə də digər analoji müəssisələrdən götürməkdən imtina etdikdə; valideynlik hüquqlarından sui-istifadə etdikdə; uşaqlara qarşı məişət zorakılığı ilə bağlı hərəkətlər törətdikdə; xroniki alkoqolizm və ya narkomaniya xəstəliyindən əziyyət çəkəndə.

Qeyd edək ki, təkcə 2024-cü ildə ölkə üzrə 73 nəfər valideynlik hüququndan məhrum edilib, yeni məhkəmə qərarına əsasən həmin valideynlər uşaqları ilə bağlı bütün hüquqlardan məhrum olunub. Eyni zamanda 8 nəfərin valideynlik hüququ məhdudlaşdırılıb - bu isə tam məhrumetmə deyil, amma valideynin müəyyən hüquqlarının məhdudlaşdırıldığı hallardır.

Bu statistika göstərir ki, Azərbaycanda hər il onlarla valideyn (ata və ya ana) məhkəmə qərarı ilə uşaqların hüquqlarının qorunması adı ilə valideynlik hüquqlarından məhrum edilir.

Lakin son qeyd olunan məsələdə diqqətçəkən məqam odandır ki, bu məsələdə valideynlik hüququndan məhrum edilənlər məhz analardır. Bu isə haqlı suallar doğurur: niyə daha çox analar bu hüquqdan məhrum edilir, ataların məsuliyyəti harada qalır və cəmiyyət bu prosesə hansı prizma ilə yanaşır?

Reallıq ondan ibarətdir ki, uşaqların faktiki baxımı, gündəlik qayğısı və tərbiyəsi ənənəvi olaraq anaların üzərinə düşür. Uşaqla bağlı problem yarandıqda, ilk olaraq diqqət analara yönəlir. Sosial xidmət orqanları, hüquq-mühafizə strukturları və məhkəmələr də praktikada daha çox ananı əsas məsul tərəf kimi görür. Ataların ailədən uzaqlaşması,

Gender, ailə, demoqrafiya

Ən ağır sanksiya - ana hüququnu itirmək...

Valideynlik hüququndan məhrumetmə ən ağır hüquqi sanksiyalardan biri kimi yalnız istisna hallarda tətbiq edilir

aliment ödəməməsi və ya uşağın həyatında iştirak etməməsi isə bəzən ikinci planda qalır.

Digər tərəfdən, bu halların bir çoxunda anaların özləri də sosial baxımdan həssas qruplara daxildir. Maddi çətinliklər, ailədaxili zorakılıq, psixoloji travmalar, təhsilin və sosial dəstəyin zəifliyi onları çıxılmaz vəziyyətə salır. Nəticədə uşaqlar baxımsız qalır, təhlükə altına düşür və sığınacaqlara yerləşdirilir. Hüquqi mexanizm isə bu vəziyyətdə ən sərt addımı - valideynlik hüququndan məhrumetməni işə salır.

Bu cür qərarların cəmiyyətə təsiri də az deyil. Bir tərəfdən uşaqlar təhlükəli mühitdən çıxarılaraq qorunur, digər tərəfdən isə ailə institutuna inam zədələnir. Ana obrazının cəmiyyətdə müqəddəs sayılması fonunda belə xəbərlər ciddi psixoloji sarsıntı yaradır, ictimai qınağı gücləndirir və problemi daha da dərinləşdirir.

Ekspertlərin qənaətinə görə, valideynlik hüququndan məhrumetmə ən son və məcburi çıxış yolu kimi tətbiq edil-

məlidir. Burada əsas hədəf valideyni cəzalandırmaq deyil, uşağın təhlükəsizliyini təmin etmək, onun normal inkişafını qorumaq və mümkün olduğu halda ailəni dağılmaqdan xilas etmək olmalıdır. Bu məqsədlə erkən mərhələdə müdaxilə mexanizmləri işə salınmalı, sosial dəstək proqramları genişləndirilməli, ailələrə psixoloji və hüquqi yardım sistemli şə-

kildə göstərilməlidir. Xüsusilə risk qrupuna daxil olan analarla fərdi yanaşma əsasında davamlı iş aparılması bu sahədə həlledici əhəmiyyət daşıyır.

Əks təqdirdə, anaların valideynlik hüququndan məhrum edilməsi hallarının artması təkcə ayrı-ayrı ailələrin faciəsi ilə yekunlaşmayacaq, bütövlükdə cəmiyyət üçün ciddi təhlükəyə çevriləcək. Belə vəziyyət gələ-

cək nəsillərin psixoloji travmalarla böyüməsinə, ailə institutunun zəifləməsinə və sosial bağların qırılmasına səbəb ola bilər. Bu səbəbdən sözügedən problem yalnız hüquqi çərçivədə deyil, eyni zamanda sosial, mədəni və mənəvi müstəvidə də qiymətləndirilməli, kompleks və uzunmüddətli yanaşma tələb edən milli məsələ kimi qəbul olunmalıdır.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

Adamlara pensiya vermək dövrü bitir?!

İqtisadçı deyir ki, Maskın bu çağırışı çox təhlükəlidir, çünki....

Amerikalı sahibkar, "SpaceX" və "Tesla" şirkətlərinin rəhbəri İlon Mask insanların pul yığmaqdan çəkinməsinə tövsiyə edib. Onun fikrincə, 10-20 il ərzində yığım anlayışı aktuallığını itirəcək.

Britaniyanın "Metro" qəzetinin yazdığına görə, milyarder bu fikirləri Moonshots with Peter Diamandis podkastında səsləndirib. "Bir çox nəsillər boyunca pensiya üçün mümkün qədər çox pul yığmaq yetkin insanın əsas və zəruri vəzifəsi hesab olunub. Lakin Maskın sözlərinə görə, bu yanaşma artıq sona yaxınlaşa bilər. O hesab edir ki, pensiya vəsaitləri vasitəsilə qocalıq üçün pul yığmaq anlayışı yaxın gələcəkdə tamamilə köhnələ bilər - nə islah olunacaq, nə də düzəliş ediləcək, sadəcə olaraq, ehtiyac qalmayacaq. Maskın arqumenti texnologiyaların qlobal iqtisadi sistemi demək olar ki, tam şəkildə yenidən formalaşdırmaq üzrə olması ilə bağlı ki-fayət qədər radikal inanca əsaslanır", - deyə nəşr qeyd

edir. Bundan əvvəl ABŞ-nin "Forbes" jurnalı məlumat vermişdi ki, İlon Mask tarixdə sərvəti 700 milyard dolları keçən ilk insan olub.

İqtisadçı Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "İlon Mask heç vaxt heç bir fikri təsədüfən demir. Onun istənilən açıqlamasının arxasında öz biznes maraqları dayanır. Bu,

zaman-zaman özünü təsdiq etmiş bir reallıqdır. Lakin bu kontekstdə İlon Mask demək istəyir ki, süni intellekt elə bir səviyyəyə çatacaq ki, insanların xərcləri aşağı düşəcək, rifah səviyyəsi yüksələcək, hər şey əlçatan olacaq və pul yığmağa ehtiyac qalmayacaq.

Yeni onun bu kontekstdə verdiyi açıqlamalar sanki Karl Marksın və Fridrix Engelsin so-

sializmlə bağlı nəzəriyyələrini bir qədər fərqli müstəvidə şərh edir. Mahiyyət etibarilə insanlara pul lazım olmayacaq, heç nə yığmaq gerek olmayacaq, hər şey mövcud olacaq və sairə".

İqtisadçı qeyd edib ki, əslində Maskın bu çağırışı çox təhlükəlidir: "Mən bu çağırışı birmənalı şəkildə belə şərh edirəm ki, bu, analiz çərçivəsində verilən mesajdır və onun öz

maraqları var. Burada əsas hədəf tamamilə başqadır. Yeni bu proses narrativin idarə olunmasıdır və proqnoz kimi qəbul edilməməlidir. Bu, proqnoz adı altında gələcəyin idarə edilməsinə yönəlmiş bir davranış modelidir. Başqa sözlə desək, gələcəklə bağlı müsbət gözləntilər yaratmaqla prosesləri öz istədiyi formada yönləndirir, risk ehtimalını aşağı salır və öz maraqlarına uyğun bir çərçivə formalaşdırır.

Təbii ki, onun hər bir açıqlaması mediada ən yüksək platformalarda geniş şəkildə təhlil olunur və əksər media bu informasiyanı reallıq kimi təqdim edir. Yeni mahiyyət etibarilə İlon Maskın "20 ilə pulun aktuallığını itirəcəyi" fikrini səsləndirməsi, əksinə, gələcəklə bağlı riskli bir proqnozdur. Çünki texnologiya nə qədər inkişaf etsə də, qlobal gəlir bölgüsü hər zaman cəmiyyətlər üçün aktual olacaq və siyasi qərarların verilməsində bu bölgünün böyük rolu qalacaq. Ona görə də insanların yığım vərdişindən imtina etməsi heç də doğru deyil. Əslində yığım vərdişinin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac vardır. Hansı ki, bunu Mask çox gözəl bacarır.

Yeri gəlmişkən, İlon Mask haqqında sosial şəbəkələrdə və bəzi mənbələrdə onun "Allah olmaq istədiyi" və ya "öz-

nü Allahdan üstün görmək istədiyi" kimi iddialar da var. Bu fikirlər əsasən Maskın texnologiya sahəsində iddialı layihələr həyata keçirməsi ilə bağlıdır. Kosmosun koloniyalaşdırılması, süni intellekt, insan beyni ilə kompüterin birləşdirilməsi kimi mövzular bəzi insanlarda qorxu və narahatlıq yaradır və bu da dini və fəlsəfi baxımdan sərt şərtlərə səbəb olur. Bu cür iddiaları əsasən İlon Maskın tənqidçiləri, bəzi siyasi fiqurlar, diniö-nümlü müzakirə qrupları və sosial media istifadəçiləri səsləndiriblər. Onların çoxu Maskın fəaliyyətini "playing God" (Allah rolunu oynamaq) kimi metaforik ifadələrlə tənqid edir. Burada məqsəd onun sözün əsl mənasında Allah olduğunu iddia etməsi deyil, texnologiyanın həddindən artıq irəli aparılmasının təhlükəli ola biləcəyini vurğulamaqdır.

Sosial şəbəkələrdə yayılan "mem"lər və kontekstdən çıxarılmış sitatlar da bu iddiaların geniş yayılmasına səbəb olub. Zərəfat və istehza ilə yazılmış paylaşımalar bəzən ciddi fikir kimi təqdim olunur. Konspiroloji saytlarda isə bu mövzu daha da şişirdilərək Maskın "rəqəmsal tanrı yaratmaq" istədiyi kimi iddialara çevrilir.

□ Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"

Dövlət Komitəsi çoxnikahlılığa qarşı

“Son dövrlər bəzi media platformalarında “bir nikah prinsipinin Azərbaycan reallığına cavab verib-vermədiyi” mövzusunda aparılan polemikalar ciddi narahatlıq doğurur.

Bu sözləri Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin Hüquqi təminat şöbəsinin müdiri Taliyə İbrahimova deyib.

“Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi qəti şəkildə bildirir ki, “bir nikah prinsipi” Azərbaycan Respublikasının ailə qanunvericiliyində təsbit edilmiş, dövlətin ailə siyasətinin əsas sütunlarından biri olan hüquqi normadır. Bu normanın “ictimai reallıq” adı ilə şübhə altına alınması hüquqi dövlət anlayışı ilə ziddiyyət təşkil edir və ailə institutunun mahiyyətinin deformasiyasına xidmət edir.

Media subyektləri nəzərə almalıdırlar ki, bir nikah prinsipinin sorğulanması qadın və uşaq hüquqlarının müdafiəsinə ciddi zərbə vurmaqla onların ailə münasibətlərindəki qanuni təminatlarını risk altına alır. Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi çoxnikahlılığın dolayısı ilə məqbul düşüncə kimi təqdim olunmasına şərait yaradan yanaşmaları yolverilməz hesab edir”, - deyər məlumatda bildirilir.

Bu şəxslərin ölkədən çıxışı yasaqlanır

Hərbi xidmətdən möhlət hüququ verilən vaxtın başa çatmasına az qalan şəxslərin ölkədən çıxışına məhdudiyyət qoyula bilər. “Report” xəbər verir ki, bu barədə Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin İctimaiyyətə İş və Beynəlxalq Əlaqələr şöbəsinin rəisi Pərviz Sədrəddinov deyib.

Şöbə rəisi qeyd edib ki, hərbi xidmətdən möhlət hüququ olan istənilən şəxs möhlət hüququ sona çatdıqdan sonra qeydiyyatda olduğu şöbəyə yaxınlaşmalı və müvafiq prosedurlardan keçməlidir: “Sağlamlıq durumu, ailə vəziyyəti və digər səbəblərdən hərbi xidmətdən möhləti hüququ olan vətəndaşlar möhlət vaxtı bitdikdə mütləq qaydada qeydiyyatda olduqları struktur bölməmizə yaxınlaşmalıdırlar və bunu görə birbaşa özləri məsuliyyət daşıyır”.

O bildirib ki, möhlət hüququnun sona çatmaq müddəti həm vətəndaşın hərbi biletində qeyd olunur, həm də bu barədə onun “MyGov” tətbiqində olan şəxsi kabinetinə bildiriş göndərilir: “Bəzən olur ki, vətəndaş buna riayət etmir və nəticədə onun ölkədən çıxışına məhdudiyyət qoyulur, inzibati qaydada cərimələnir, hətta cinayət təqibinə cəlb oluna bilər. Ona görə də bu halların baş verməməsi üçün qeyd olunan kateqoriyadan olan vətəndaşlara müraciət edərək bildirmək istərdik ki, mütləq qaydada hərbi biletlərində olan qeydlərə diqqət yetirsinlər və ya “MyGov” tətbiqini yükləyərək bildirişlər vasitəsilə məlumatlar alıb, vaxtında qeydiyyatda olduqları struktur bölməmizə yaxınlaşsınlar”.

Azərbaycan əhalisinin sayı artıb. Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsi məlumat yayıb. Bildirilib ki, ötən ilin yanvar-noyabr aylarında əhalinin sayı 34812 nəfər və ya 0,3 faiz artaraq 2025-ci il dekabr ayının 1-i vəziyyətinə 10259701 nəfərə çatıb. Ölkə əhalisinin 54,4 faizini şəhər, 45,6 faizini kənd sakinləri, 49,8 faizini kişilər, 50,2 faizini isə qadınlar təşkil edir.

Ötən ilin yanvar-noyabr ayları ərzində ölkədə 54582 ölüm halı qeydə alınıb. 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin hər 1000 nəfərinə bu göstərici 5,7-dən 5,8-ə qədər artıb.

Son illər Azərbaycanda əhali artım tempinin zəifləməsi ictimai müzakirələrin mərkəzinə çevrilib. Bir tərəf bunu milli təhlükəsizlik və gələcək üçün risk kimi qiymətləndirir, digər tərəf isə prosesin təbii və qaçılmaz olduğunu düşünür. Bəs reallıq nədir: əhali artımının zəifləməsi təhlükədirmi, yoxsa cəmiyyətin normal inkişaf mərhələsidir?

Əvvəla qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan əhalisi hazırda azalmır. Rəsmi statistika artımın davam etdiyini göstərir, lakin əvvəlki illərlə müqayisədə bu artım xeyli zəifləyib. Bu hal təkəcə Azərbaycanda deyil, demək olar ki, bütün dünyada müşahidə olunur. Cəmiyyət inkişaf etdikcə, həyat tərzı dəyişdikcə doğum göstəriciləri də aşağı düşür. Bu, “demoqrafik keçid” adlanan təbii prosesin tərkib hissəsidir.

Əhali artımının zəifləməsi ilk növbədə sosial-iqtisadi dəyişikliklərlə bağlıdır. Şəhərləşmə, qadınların təhsil səviyyəsinin və əmək bazarında iştirakının artması, ailə modelinin dəyişməsi uşaq sayının azalmasına gətirib çıxarır. Keçmişdə kənd həyatında çoxuşaqlı ailə həm əmək qüvvəsi, həm də sosial təminat rolunu oynayırdı. Müasir şəhər mühitində isə uşaq artıq iqtisadi resurs yox, ciddi maliyyə məsuliyyətidir. Bu reallıq ailələrin seçimlərinə birbaşa təsir edir.

Digər tərəfdən, əhali artımının yüksək olması hər zaman üstünlük demək deyil. Tarix göstərir ki, nəzarətsiz və sürətli əhali artımı işsizlik, yoxsulluq, sosial gərginlik və infrastruktur çatışmazlığı kimi problemlər yarada bilər. Bu baxımdan, artım tempinin azalması dövlət üçün müəyyən qədər rahatlıq da yaradır: təhsil, səhiyyə və sosial xidmətlərin keyfiyyətini artırmaq imkanı genişlənir.

Lakin məsələ yalnız bu-günkü rahatlıqla bitmir. Uzunmüddətli perspektivdə əhali artımının davamlı şəkildə zəifləməsi ciddi risklər doğura bilər. Ən əsas təhlükə əhalinin yaşlanmasıdır. Doğum azalanda, bir neçə onillik sonra əmək qabiliyyətli əhalinin sayı azalır, pensiya yaşında olanların

Nəzarətsiz və sürətli əhali artımı işsizlik, yoxsulluq, sosial gərginlik və infrastruktur çatışmazlığı kimi problemlər yarada bilər

payı isə artır. Bu isə sosial təminat sistemində, büdcəyə və iqtisadi dinamizmə əlavə yük yaradır. Bir çox Avropa ölkələri hazırda məhz bu problemlə üz-üzədir.

Azərbaycan üçün riskin miqyası hələ kritik səviyyədə deyil. Ölkə demoqrafik baxımdan Avropa ilə müqayisədə daha gəncdir. Ancaq indidən doğru addımlar atılmasa, 20-30 ildən sonra oxşar problemlərlə qarşılaşmaq ehtimalı arta bilər. Buna görə də əsas məsələ əhali artımını süni şəkildə yüksəltmək yox, balanslı demoqrafik siyasət qurmaqdır.

Nəticə etibarilə, əhali artımının zəifləməsi nə avtomatik təhlükə, nə də tamamilə problemsiz normal prosesdir. Bu, cəmiyyətin inkişafının təbii mərhələsidir, lakin düzgün idarə olunmadıqda gələcək üçün risklər yarada bilər. Dövlətin və cəmiyyətin vəzifəsi cəmiyyətlə yanaşı, keyfiyyəti də düşünmək, ailələrin uşaq sahibi olmaq qərarını çətinləşdirmədən sosial-iqtisadi maneələri azaltmaq və uzunmüddətli demoqrafik tarazlığı qorumaqdır.

Mövzu ilə bağlı sosioloq Üzeyir Şəfiyev “Yeni Müsavat”a danışdı. Sosioloq qeyd edib ki, demoqrafik ləngimə, təbii artımın azalması hazırda global prosesdir və bu, təkəcə bir ölkəyə xas problem deyil: “Dünyanın əksər ölkələrində bu tendensiya müşahidə olunur. Azərbaycan üçün də müəyyən dövrlərdə yüksək demoqrafik artım tempi xarakterik olub. Həm sovet dövrünə qədər, həm də sovet dövründə ölkəmizdə çoxuşaqlı ailə modeli geniş yayılmışdı. O vaxtlar çoxuşaqlı ailə sanki sosial yarış xarakteri daşıyırdı. Az uşağı olan

ailələr bəzən ictimai qınaqla üzləşir, əksinə, çoxuşaqlı ailələr isə təşviq edilirdi.

Bu təşviqlərin əsas məqsədi həm müharibə itkilərini kompensasiya etmək, həm də ümumilikdə əhalinin say artımını təmin etmək idi. “Uşaq pulu” adı altında sosial müavinətlər verildirdi və bir çox ailələr məhz bu müavinətlər hesabına dolanırdı. Yeni demoqrafik artımı stimullaşdıran konkret mexanizmlər mövcud idi və artım dövlət səviyyəsində təşviq olunurdu. Lakin Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra global dünyaya açıldı və cəmiyyətin baxışları dəyişməyə başladı. İnsanlar gördülər ki, dünyada çoxuşaqlılıq artıq əsas trend deyil. Əsas prioritet az uşaq sahibi olmaq, amma həmin uşaqları daha keyfiyyətli böyütmək, onlara yaxşı təhsil verməkdir. Bu gün ailə planlaşdırılmasında çoxuşaqlı ailə anlayışı belə dəyişib. Artıq 3 uşaqlı ailə çoxuşaqlı sayılır. Əsas üstünlük isə 1 və ya 2 uşaqlı ailələrə verilir, ən yaxşı halda 3 uşaq optimal hesab olunur. Statistikada isə ümumilikdə 2 uşaqlı ailələrin üstünlük təşkil etdiyi aydın görünür”.

Sosioloq qeyd edib ki, son 5 il ərzində Azərbaycanda əhali sayında 39 min nəfərlik azalma var: “Ötən il əhali artımı 0,4 faiz idisə, bu il bu göstərici 0,3 faizə düşüb və ehtimal olunur ki, gələn il 0,2 faiz səviyyəsinə enə bilər. Bunun əsas səbəblərindən biri yeni nikaha daxil olanların sayının azalması, boşanmaların isə artmasıdır. Üstəlik, yaxın və orta perspektivdə Azərbaycan əhalisinin azalması tendensiyasının davam edəcəyi gözlənilir”.

Üzeyir Şəfiyevin fikrinə, bu prosesin gələcəkdə yaradacağı problemlərdən biri səfərbərliklə bağlı çətinliklərin ortaya çıxması ola bilər: “Azərbaycan ələ bir regionda yerləşir ki, burada daim gənc və dinamik əhali potensialına ehtiyac var. Demoqrafik ləngimə bu baxımdan ciddi risk yarada bilər.

Digər tərəfdən, bu trend davam edərsə, gələcəkdə əmək bazarında mexaniki artım yolu ilə, yeni miqrant axını hesabına boşluqlar doldurula bilər. Bu isə Avropa ölkələrinin bu gün üzləşdiyi miqrant problemlərinə bənzər situasiyanın orta perspektivdə Azərbaycanda da yaranmasına səbəb ola bilər. Eyni zamanda gerinliklə bağlı təhlükələr də formalaşmağa bilər. Daha bir mühüm məqam ondan ibarətdir ki, əgər yeni doğulanların sayı azalır, ahılların sayı isə artarsa, bu, dövlət üçün əlavə maliyyə yükü deməkdir. Bu vəziyyət “əhalinin qocalması” adlanan sindromla xarakterizə olunur. Əhalinin qocalması o zaman baş verir ki, ölkə əhalisi arasında 65 yaşdan yuxarı insanların payı 8 faizdən çox olur. Belə hallarda həmin cəmiyyət qoca əhali sayılır. Azərbaycanda isə 65 yaşdan yuxarı əhalinin payı artıq təxminən 10 faiz civarındadır. Bu da onu göstərir ki, ölkəmiz tədricən əhalinin qocalması mərhələsinə daxil olur. Beləliklə, hesab edirəm ki, əgər demoqrafik ləngimə prosesi davam edərsə və ahılların sayı artmaqda davam edərsə, Azərbaycan da gələcəkdə əhalinin qocalması sindromu ilə daha ciddi şəkildə qarşılaşa bilər”.

□ **Xəlida GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

2025-ci ildə Azərbaycanda adambaşına ərzaq məhsullarının istehlakı və qida təhlükəsizliyi məsələsi sosial rifahın əsas göstəricilərindən biri kimi diqqət mərkəzindədir. Qlobal inflyasiya, ərzaq qiymətlərində müşahidə olunan artımlar, eləcə də iqlim amilləri əhəlinin gündəlik qida səbətinə birbaşa təsir göstərir.

Xüsusilə ət, süd və süd məhsulları kimi əsas heyvandarlıq məhsullarının istehlak səviyyəsi və bu göstəricilərin əvvəlki illərlə müqayisəsi cəmiyyətin qidalanma keyfiyyətini əks etdirir. Şəhər və kənd yerləri arasında ərzaq məhsullarına çıxış və adambaşına istehlak fərqləri isə mövcud vəziyyətin daha dolğun təhlilini zəruri edir. Şəhərlərdə məhsul çeşidi geniş olsa da, qiymətlər istehlakı məhdudlaşdırır, kənd yerlərində isə imkanlar bir qədər fərqli xarakter daşıyır. Bu baxımdan 2025-ci il üzrə adambaşına düşən qida istehlakının hansı səviyyədə formalaşdığı və vətəndaşların gündəlik ehtiyaclarını nə dərəcədə ödədiyi ətrafında suallar yaranır.

Modern.az-a açıqlamasında Liberal İqtisadçılar Mərkəzinin sədri Akif Nəsirli ötən il formalaşan istehlak meyllərini nəzərə alaraq adambaşına düşən istehlak həcmi belə şərh edib: “2025-ci ilin əvvəlində müşahidə olunan sosial-iqtisadi vəziyyəti nəzərə alsaq, Azərbaycanda ərzaq məhsullarının adambaşına istehlakı ümumilikdə stabil, lakin struktur baxımından dəyişən səviyyədə qiymətləndirilə bilər. Əsas ərzaq qrupları üzrə (çörək və un məmulatları, kartof, şəkər və bitki yağları) istehlak hələ də gündəlik enerji tələbatını ödəmək üçün kifayət edir. Lakin daha keyfiyyətli və balanslı qidalanma baxımından, xüsusilə zülal və vitaminlə zəngin məhsullar üzrə istehlak ideal səviyyədən aşağı qalır. Bu səbəbdən mövcud göstəricilər fiziki tələbatı ödəsə də, sağlam qidalanma standartları baxımından hər kəs üçün yetərli hesab olunmur”.

İqtisadçı əlavə edib ki,

ailə büdcələrinin qeyri-ərzaq xərclərinə daha çox yönəlməsi dayanır”.

Onun sözlərinə görə, şəhər yerlərində yaşayan əhəlin ərzaq məhsullarına fiziki

2025-ci ildə adambaşına düşən qida istehlakını əvvəlki illə müqayisədə təxminən 2-4 faiz civarında dəyişən, yeni ya çox cüzi artım, ya da real ifadədə sabit qalan səviyyədə

Niyə keyfiyyətli və balanslı qidalana bilmirik?

Qırmızı ətin istehlakı azalıb, əhəli nisbətən ucuz alternativlərə - toyuq əti və yumurtaya üstünlük verir

heyvandarlıq məhsullarının adambaşına istehlakına gəldikdə, 2025-ci ildə əvvəlki illərlə müqayisədə kəskin artım müşahidə olunmur, bəzi məhsullar üzrə isə cüzi azalma hiss edilir: “Xüsusilə qırmızı ətin istehlakı qiymət artımları fonunda daha çox məhdudlaşıb, əhəli nisbətən ucuz alternativlərə, toyuq əti və yumurtaya üstünlük verir. Süd və süd məhsulları üzrə istehlak nisbətən sabit qalsa da, burada da keyfiyyətli məhsulların payı azalıb. Əsas səbəblər arasında inflyasiya, istehsal xərclərinin artması, idxaldan asılılıq və

çıxışı ümumilikdə normal olaraq qiymətləndirilir: “Bazar çeşidliliyi və ticarət şəbəkələrinin genişliyi bunu təmin edir. Lakin şəhərlərdə yüksək qiymətlər səbəbindən istehlak daha çox gəlir səviyyəsindən asılıdır. Kənd yerlərində isə bəzi məhsullara çıxış məhdud olsa da, şəxsi təsərrüfat hesabına süd, tərəvəz və qismən ət istehlakı təmin edilir. Buna baxmayaraq, kənd əhalisinin pul gəlirlərinin aşağı olması onların bazarıdan əlavə məhsul alma imkanlarını zəiflədir və istehlak daha dar çərçivədə formalaşır”. Yekun olaraq A.Nəsirli vurğulayıb ki, ümumilikdə,

səciyyətləndirmək olar. İqtisadçının fikrincə, miqdar baxımından orta statistik vətəndaşın gündəlik qida istehlakı əsas ehtiyacları ödəyir, lakin keyfiyyət, müxtəliflik və balans baxımından hələ də risklər mövcuddur və bu, xüsusilə aztəminatlı ailələr üçün daha qabarıq hiss olunur.

Xatırladaq ki, sonuncu istehlak statistikasına əsasən, Azərbaycanda mal ətinin adambaşına istehlakı sabit qalsa da, qoyun əti istehlakı azalıb, adambaşına düşən balıq və quş əti məhsullarının sayı isə əhəmiyyətli dərəcədə artıb.

□ **“Yeni Məsəvat”**

Bakının bu ərazilərində obyektlər kəskin bahalaşdı

Bakının bütün rayonlarında il ərzində qeyri-yaşayış obyektlərinin qiymətinin artması tendensiyası müşahidə olunub.

Bu barədə Azərbaycan Qiymətləndiricilər Cəmiyyətindən

(AQC) Yurd.media-ya bildirilib.

Qeyd edilib ki, ötən il ərzində ən yüksək artım tempi paytaxtın Nərimanov rayonunda qeyd olunub - 25,3%. Nəsimi rayonunda da bahalaşma 1/4 dəfəyə qədər olub.

Hazırda ən bahalı obyektlər Bakının mərkəzi Səbəyel rayonundadır - kvadrat metri 8 min manatdan yuxarı. Yasamal rayonunda qiymət 7700 manata, Xətai rayonunda 6100 manata çatır.

Ən ucuz qiymətə obyektləri isə Pirallahı və Qaradağ rayonlarından əldə etmək olar - kvadrat metri təxminən 2000 manata.

AQC sədri Vüqar Oruc bildirib ki, obyektlərin icarə qiymətlərinin formalaşmasında əsas rol oynayan faktorlar yerləşdiyi rayonların sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsi və infrastruktur imkanlarıdır. Bununla yanaşı, əhəlinin sıxlığı və ərazinin biznes baxımından əhatə dairəsi də qiymətlərə ciddi təsir göstərir.

Onun sözlərinə görə, obyektin mərkəzə və ya mərkəzə yaxın ərazidə yerləşməsi icarə haqqının yüksək olmasına səbəb olan əsas amillərdəndir: “Bu amili yerləşmə faktoru kimi qiymətləndirmək olar. Bununla belə, elə obyektlər mövcuddur ki, onların gəlirliliyi yerləşdiyi ərazidən asılı olmayaraq formalaşır. Belə obyektlərdə piyada axını, müştəri daxilolma sayı, göstərilən xidmətin əraziyə uyğunluğu və nəqliyyat əlçatanlığı həlledici rol oynayır”.

Bu ixtisasları bitirənlər iş tapmır - siyahı

Azərbaycanda bəzi ixtisasları bitirənlər iş tapmaqda çətinlik çəkir. Bu barədə Aztehsil.az xəbər verir.

Məlumatla görə, ölkədə bu ixtisasları bitirənlər iş tapmaqda çətinlik çəkir:

1. Regionşünaslıq (Ukrayna üzrə)
2. Tarix və coğrafiya müəllimliyi (Quba filialı)
3. Riyaziyyat və informatika müəllimliyi (Quba filialı)
4. Tərcümə (ingilis, alman və fransız dilləri)
5. Mexatronika və robototexnika mühəndisliyi
6. Yer quruluşu, torpaq və şəhər kadastrı
7. Proseslərin avtomatlaşdırılması mühəndisliyi
8. İstilik energetikası mühəndisliyi
9. Optotexnika
10. Kitabxanaçılıq və informasiya (tədris ingilis dilində)
11. Regionşünaslıq (ərəb ölkələri üzrə)
12. Enerji maşınqayırması mühəndisliyi
13. Fizika (tədris ingilis dilində)
14. Maşın mühəndisliyi
15. Logistika və nəqliyyat texnologiyaları mühəndisliyi
16. Meliorasiya və su təsərrüfatı tikintisi mühəndisliyi
17. Marketing (tədris ingilis dilində)
18. Elektrik mühəndisliyi
19. Texnoloji maşın və avadanlıqlar mühəndisliyi
20. Kitabxanaçılıq və informasiya
21. Balıqçılıq və balıqçılıq təsərrüfatı işi
22. Torpaqşünaslıq və aqrokimya
23. Tarix (tədris ingilis dilində)
24. Tərcümə (Azərbaycan dili - rus dili)
25. Pirotexniki vasitələrin texnologiyası
26. Riyaziyyat (tədris ingilis dilində)
27. Statistika
28. Regionşünaslıq (Türkiyə üzrə)
29. Antropologiya
30. Filologiya (fransız dili və ədəbiyyatı)
31. Filologiya (fars dili və ədəbiyyatı)
32. Təkrar emal və bərpa texnologiyaları mühəndisliyi
33. Regionşünaslıq (Amerika üzrə, tədris ingilis dilində)
34. Xarici dil müəllimliyi (rus dili üzrə)
35. Kompüter elmləri
36. Hidrometeorologiya
37. Geologiya
38. Mexanika
39. İqtisadiyyat (tədris ingilis dilində)
40. Filologiya (rus dili və ədəbiyyatı)
41. Aqronomluq (tədris ingilis dilində)
42. Biotibbi texnologiya mühəndisliyi
43. Biologiya müəllimliyi
44. Torpaqşünaslıq və aqrokimya (tədris ingilis dilində)
45. Biznesin idarə edilməsi (tədris türk dilində)

MUSAVAT

Son səhifə

N 3 (8852) 22 yanvar 2026

Əl və ayaqlarınız niyə daim soyuq olur?

Əllərin və ayaqların tez-tez soyuq olması bəzən sadə səbəblərlə əlaqəli olsa da, bəzi hallarda ciddi sağlamlıq problemlərinin əlaməti ola bilər. Bu hal xüsusilə qan dövranı və maddələr mübadiləsi ilə bağlı xəstəliklər zamanı müşahidə olunur. Həkimlərin sözlərinə görə, qan azlığı (anemiya) əllər və ayaqlarda soyuqluq hissinin ən yaygın səbəblərindən biridir. Qanda hemoglobinin azalması toxumalara oksigen daşınmasını zəiflədir və nəticədə soyuqluq yaranır.

Qalxanabənzər vəzin zəif fəaliyyəti (hipotireoz) də bədənə istilik istehsalını azaldaraq əllərin və ayaqların daim donmasına səbəb ola bilər. Bu zaman halsızlıq, çəki artımı və dəri quruluğu da müşahidə olunur.

Mütəxəssislər həmçinin qan dövranı pozğunluqları, xüsusilə damarların daralması ilə xarakterizə olunan Raynaud sindromu zamanı əllər və ayaqlarda kəskin soyuqluq və rəng dəyişikliklərinin yaranıldığını bildirirlər.

Bundan əlavə, şəkərli diabet, aşağı arterial təzyiq, B12 vitamini çatışmazlığı, eləcə də sinir sistemi xəstəlikləri bu problemin yaranmasına səbəb ola bilər.

Həkimlər xəbərdarlıq edirlər ki, əllər və ayaqlarda davamlı soyuqluq hissi uzun müddət davam edərsə və digər əlamətlərlə müşayiət olunarsa, mütləq həkimə müraciət etmək lazımdır.

Əməliyyatdan sonra yad dildə danışdı

ABS-nin Yuta ştatından olan 33 yaşlı Stiven Çeys əməliyyatdan oyandıqdan sonra qəfil tibb işçiləri ilə ispan dilində danışdı. Bu barədə "Dangerous Minds" yazıb. Bildirilir ki, Çeys əməliyyatdan təxminən bir saat sonra ispanca sərbəst ünsiyyət qurub, baxmayaraq ki, indiyədək yalnız bir neçə sadə ifadə

bilirmiş.

Çeysin sözlərinə görə, tibb bacıları onun ağrıları ilə bağlı standart suallar veriblər və o, avtomatik olaraq ispan dilində cavab verib.

O hesab edir ki, beyni bu dili uşaqlıqda yadda saxlayıb. Çeys valideynləri daim ispan

dilində danışan ən yaxın dostunun evinə tez-tez gedirmiş. O vaxtlar sözlərin mənasını başa düşməyə də, eşitmə məlumatı çox güman ki, şüuraltı olaraq qalıb.

Qeyd edək ki, bu nadir fenomen xarici dil sindromu kimi tanınır və adətən qısa müddət davam edir. Mütəxəssislərin fikrincə, bu, anesteziya, travma və ya ağır stresdən sonra beyin funksiyasında müvəqqəti dəyişikliklərlə əlaqələndirilir.

Finlandiyada sabit telefon xidməti ləğv edilir

Finlandiyada "Elisa" rabitə operatoru iyun ayının sonundan etibarən sabit telefon xidmətlərini tamamilə dayandıracaq. Qərar həm fərdi müştəriləri, həm də ənənəvi telefon şəbəkəsindən istifadə edən müəssisələri əhatə edəcək. Hazırda "Elisa"-da sabit telefon əlaqəsinə yalnız bir neçə min bağlantı qalıb və onların sayı davamlı olaraq azalır. Daha əvvəl analoji xidmətlərin dayandırılmasını "Telia" şirkəti bəyan etmişdi. DNA şirkəti isə ölkədə sabit telefon şəbəkəsinin sökülməsinə artıq başlayıb.

Finlandiya Nəqliyyat və Rabitə Agentliyinin rəsmisi bildirib ki, 2024-cü ilin sonunda Finlandiyada təxminən 84 min sabit telefon xətti mövcud olub və bunun yalnız 10 mini evlərdə istifadə olunub.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yuxusuzluq şikayəti ilə həkimə müraciət edən insanların IQ səviyyəsinin normadan yüksək olduğu müşahidə edilir.
- * İnsanlar yuxuladığı zaman qoxu ala bilmirlər.
- * Niaqara şəlaləsindən düşüb sağ qala bilən ilk insan Bobbi Liç evdə portağal qabığına basaraq yıxılmış və daxili qanaxma səbəbilə dünyasını dəyişmişdir.
- * Dəniz atı dünyanın ən sədaqətli canlısıdır. Çünki həyat yoldaşı öldükdən qısa bir müddət sonra o da ölür.
- * İnsan ildə ən az 1460 ədəd yuxu görür.
- * "Karaoke" sözü yapon dilində "quru orkestr" sözünün qısaldılmasıdır. "Kara" yapon dilində boş deməkdir.
- * Ördəyin səsi əks-səda vermir.
- * Ən böyük quş yumurtası dəvəquşununudur. Yumurta 15-20 santimetr uzunluğunda və ortalama 1,7 kiloqram ağırlığındadır. Qaynadılaraq bişirilməsi isə 40 dəqiqə çəkir.
- * Ən ağıllı heyvanlardan biri olan qarğalar, insanlar kimi yaşlı valideynlərini illər sonra gedib ziyarət edirlər.
- * Ağcaqanadlar əllərini ovuşdurub başlarından keçirmə hərəkətini, uçarkən əllərinə yapışan molekulları təmizləmək məqsədilə edirlər.

Qışda yüksək əhval yaradan qidalar açıqlandı

"Depressiyanı müalicə edə biləcək "sehrli qida" yoxdur. Lakin balanslı pəhriz qışda insana həqiqətən yaxşı əhvalda qalmasına kömək edə bilər". Bu barədə rusiyalı endokrinoloq Anna Oderi Gazeta.ru-ya danışdı. O qeyd edib ki, zülal təkcə güclü əzələlərin açarı deyil, həm də sağlam sinir sisteminin vacib elementidir. "Bədən tərkibindəki amin turşularından neyrotransmitterlər sintez edir ki, bunlar əhvali-ruhiyyə, diqqət və ayıqlıq hissi üçün cavabdehdir. Bundan əlavə, protein qidaları uzunmüddətli toxluq hissi verir və xaosluq qəlyanaltılarının qarşısını almağa kömək edir".

Qış pəhrizinə balıq və dəniz məhsulları, yumurta, quş eti və ət, süd məhsulları, eləcə də paxlalılar, noxud, mərcimək və tofu vasitəsilə zülal daxil etmək olar. Karbohidratlardan danışan endokrinoloq beynin daim qlükozaya ehtiyac duyduğunu vurğulayıb: "Lakin onu şirniyyatlardan deyil, mürəkkəb karbohidratlardan almaq daha yaxşıdır. Bu cür qidalar sabit enerji axını təmin edir və iştahı idarə etməyə kömək edir. Qarabaşaq yarması, yulaf əzməsi, qəhvəyi düyü və taxıl çörəyi qışda yaxşı seçim olaraq qalır".

Həkimin sözlərinə görə, yağlar bədən üçün zərərli deyil, əksinə, onlar neyronların membranları da daxil olmaqla, hüceyrə membranlarının bir hissəsini təşkil edərək həyatı proseslərdə iştirak edirlər. Yağların istehlakının kəskin azalması sağlamlıq üçün təhlükəli ola bilər. Bitki yağı, qoz-fındıq və toxumlar və yağlı balıq kimi doymamış yağ mənbələrinə üstünlük verilməlidir.

"Qışda pəhriz müxtəlif növ kələm, yerkökü, çuğundur, balqabaq, dondurulmuş giləmeyvə, alma və sitrus meyvələri ilə formalaşdırıla bilər. Dondurulmuş tərəvəz və giləmeyvələr təzə olanlar qədər vitaminlərlə zəngindir və menyuya təhlükəsiz şəkildə daxil edilə bilər. Sinir sisteminin fəaliyyətində əsas rol oynayan "B" vitaminləri enerjinin qorunmasında mühüm rol oynayır. Çatışmazlıq ən çox balanssız qidalanma ilə əlaqələndirilir. Bu vitaminlərin mənbələrinə ət, yumurta, süd məhsulları və paxlalılar daxildir. Həkim vurğulayıb ki, pəhriz vitamin çatışmazlığının qarşısını almağa kömək etsə də, müalicəni əvəz etmir. Təsdiqlənmiş vitamin çatışmazlığı terapevtik dozalar tələb edir.

Ancaq bu aylarda istirahət edin - həkim açıqladı

"Sağlamlığınızı yaxşılaşdırmaq üçün may, iyun, sentyabr və oktyabr aylarında istirahət etmək yaxşıdır". Bu barədə rusiyalı həkim İvan Yeryomenko məlumat verib. "Bu dövrdə havanın temperaturu mülayim, gündüz saatları uzun və ürək-damar sistemində düşən yük minimaldır. Bu, bədənə tam istirahət etməsinə, yuxunu yaxşılaşdırmağa, hormonal balansın normallaşdırmağa və immunitet sistemini gücləndirməyə imkan verir", - deyərək həkim mövqeyini əsaslandırır. Qeyd olunub ki, yaz istirahəti maddələr mübadiləsini sürətləndirir və qışdan sonra enerjini artırır. Eyni zamanda payız istirahəti mövsümi yorğunluq riskini azaltmağa kömək edir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500